

BUDAPESTI GAZDASÁGI EGYETEM
Kereskedelmi, Vendéglátóipari
és Idegenforgalmi kar

A Jászság múltja, turizmusának jelene és jövője

Konzulens:
Dr. habil Remenyik Bulcsú
egyetemi docens

Készítette:
Szerző Regina
Turizmus-vendéglátás alapszak
Idegenforgalom és szálloda szakirány
Nappali
2018

IGAZOLÁS

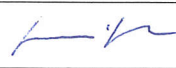

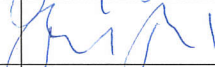

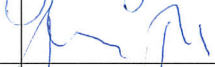

Szakdolgozati / projekt munka konzultációkról

Hallgató neve: Szerző Regina

Tagozat, képzés, szak, specializáció/szakirány: nappali, IFO, TVL

Belső konzulens neve, beosztása: Dr. habil Remenyik Bulcsú, egyetemi docens

Szakdolgozat / projekt munka címe: A Jászság múltja, turizmusának jelene és jövője

	Konzultáció időpontja	Konzultáció tartalma	Témavezető aláírása	Hallgató aláírása
1.	2018.07.18.	Témavázlat megbeszélése		
2.	2018.08.30.	Részfejezetek lezárása		
3.	2018.10.17.	Saját kutatás megbeszélése		
4.	2018.11.12.	A szakdolgozat leadása előtti konzultáció		
5.				

(Minimum 3 alkalommal kell a konzulenssel egyeztetni. A dátum mellett szerepelnie kell, hogy miről volt szó az adott időpontban.)

Kelt: Budapest, 2018. 11. 12.

Belső konzulens aláírása

Budapesti Gazdasági Egyetem
Kereskedelmi, Vendéglátóipari és Idegenforgalmi Kar

Eredetiségi nyilatkozat a szakdolgozatról/projektműkáról

Hallgató adatai	
Név, Neptun-kód	SZERZO REGINA H K H T Z Z
Elérhetőség	Telefonszám: +36 20 211 3922
	E-mail cím: szerzo.regina@gmail.com
Levelezési cím (ir. sz., város) (utca, házszám stb.)	5 1 2 3 JÁSZÁROK SZÁLLÁS
	PROHÁSZKA UTCA 48.
Kar (rövidítve), tagozat, szak	K U I K

Szakdolgozat/projektmű adatai	
Szakdolgozat/projektmű a címe	A JÁSZSÁG MŰLTJÁ, TURIZMUSÁNAK JELENE ÉS JÖVŐJE
Témavezető	DR. HABIL KEMENYIK BULCSI
Beadási határidő	2 0 1 8 1 1 2 2. Oldalszám összesen 83

Alulírott ..... Szerzo Regina ..... nyilatkozom, hogy a csatoltan bírálatra és védésre beadott szakdolgozat/projektmű a teljes egészében a saját munkám. A felhasznált forrásokat az irodalomjegyzékben feltüntettem, a rájuk vonatkozó, szabályszerű hivatkozásokat a szövegben megtettem. A szakdolgozat/projektmű a más szakon vagy intézményben sem a saját nevemben, sem máséban nem került beadásra. Tudatában vagyok annak, hogy plágium (más munkájának sajátomként történő feltüntetése) esetén a szakdolgozat/projektmű a érvénytelen, ezért elutasításra kerül.

....
 (aláírás)

Köszönetnyilvánítás

Szeretném megköszönni a segítséget Hortiné dr. Bathó Editnek a Jász múzeum igazgatójának, Bobák Józsefnek a Jászsági Vendéglátók Egyesülete elnökének, valamint Molnár Máriának a jászberényi Tourinform irodavezetőjének. Kérdéseimre adott válaszaikkal és mindenre kiterjedő segítségükkel nagyban hozzájárultak szakdolgozatom sikerességéhez.

Köszönettel tartozom konzulensemnek, Dr. habil Remenyik Bulcsúnak, hogy észrevételeivel és tanácsaival segítette munkámat.

Továbbá köszönöm családomnak és barátaimnak, hogy szeretetükkel és megértésükkel támogattak egyetemi tanulmányaim során.

Végül, de nem utolsó sorban szeretném megköszönni a Budapest Gazdasági Egyetem Kereskedelmi és Vendéglátóipari Kara valamennyi oktatójának és dolgozójának munkáját, mellyel a hallgatók képzését és tanulását támogatták.

Tartalomjegyzék

Bevezetés	2
1.A Jászság bemutatása.....	3
1.1.Történelem.....	3
1.2.Nyelvjárás.....	7
1.3.Elhelyezkedés.....	8
1.4.Társadalmi és gazdasági helyzet	8
1.5.Települések bemutatása	12
2.A Jászság turisztikai adottságai	20
2.1.Természeti kincsek.....	20
2.2. Kulturális látnivalók.....	23
2.2.1.Épített örökségek.....	23
2.2.2.Múzeumok és helytörténeti gyűjtemények.....	26
2.2.3.Egyéb látnivalók	28
2.4.Népi kultúra, hagyományőrzés.....	30
2.4.1.Népvisélet	30
2.4.2.Népművészet.....	31
2.5.Rendezvények.....	32
2.6.Gasztronómia.....	36
3.A Jászság turizmusának helyzete.....	38
3.1.Szálláshelyek	38
3.2.Vendéglátás.....	42
4.A jászság turizmusának jövőképe	44
4.1.Kutatások elemzés	44
4.2.Fejlesztési koncepció.....	47
4.2.1.Fejlesztési prioritások.....	48
4.2.2.Turisztikai fejlesztések irányai.....	49
4.2.3.Célcsoportok	51
4.2.4.Megvalósult tervek	52
4.3.SWOT analízis	52
5.Összegzés.....	55
6.Mellékletek	56
7.Felhasznált irodalom.....	72

Bevezetés

Életünk során számtalanszor hallhatjuk, hogy sose felejtjük el honnan jöttünk. Szakdolgozatom témaválasztásánál is ez a mondat motivált, Jászárokszálláson töltöttem ifjúságom 14 évét, majd Budapesten és Győrben is éltem hosszabb-rövidebb ideig, de szülővárosom és a Jászság mindig különleges maradt számomra. Mindenki a saját hazáját tartja a legszebbnek, kutatásaim során célom, hogy az olvasó is meglássa a térség azon turisztikai adottságait, melyek számomra a legértékesebbé teszik a térséget.

A településeken élénk hagyományőrzés, számtalan épített örökség és természeti kincs is várja az idelátogatókat, azonban a térség turisztikailag mégsem meghatározó, aki nem helyi érdekeltségű annak nem mond sokat az, hogy „Jászság”. A fejlődés gátjának miérettjét fogom keresni dolgozatom során, bemutatva a kistérség történelmét, a városokat és turisztikai adottságait, a társadalom és gazdaság helyzetét, valamint a jövőbe tekintve a térség turisztikájában érdekelték által kijelölt fejlesztési irányokat.

Információimat a témában releváns szakirodalomból és kiadványokból, online tartalmakból és a Jászság turizmusában meghatározó személyekkel készített mélyinterjúimból nyertem.

A kutatásaim során az alábbi hipotéziseimet szeretném igazolni:

- A Jászság turisztikai értékekben és vonzerőkben gazdag terület.
- A Jászság területén az idegenforgalmi tevékenység nem meghatározó.
- A Jászság turizmusának gátja a térségre jellemző ipari tevékenység.

1.A Jászság bemutatása

Az első fejezetben áttekintem a történelem során a Jászság területén végbemenő változásokat a végleges területi állandóságuk kialakulásáig. Ezen történelmi áttekintés során válik teljesen világossá, hogy miért közismerten, kitartó, önfejű, dolgos és büszke a Jász nép, hiszen a múltbéli küzdelmeik során is mindig saját önállóságukat tartották az egyik legfontosabb dolognak. Emellett rövid általános és gazdasági betekintést nyújtok a térség és azon belül a 18 település életébe is.

1.1.Történelem

A jász nép 1239-ben, a kunokkal együtt érkezett az országba. Az 1279-ben kapott oklevél, és IV. László kun törvényei az országon egyedülálló kiváltságot adott a jászoknak, azaz nemeseknek kijáró jogokat kaptak a földrajzi értelemben vett Jászság egységes területére. Ez azért volt fontos a számukra, mert ezáltal nem tartoztak semmilyen földesúr hatalma alá, így a terület saját ütemének és elképzelésének megfelelően fejlődhetett. Ezáltal a terület és a rajta élő társadalom fejlődése egymástól elválaszthatatlan lett.

Ezen jogukat a történelem során gondosan őrizték a jászok, és az elkövetkezendő évek során számos olyan királyi oklevelet kaptak, amelyek biztosították a megyéktől független gazdasági helyzetüket, autonómiájukat. Az 1279-ben kapott egységes nemesi jogokat a későbbiekben ugyan egyre kevésbé tudták érvényesíteni, azonban földesúri hatalom alatt nem álltak egészen 1702-ig. Gazdasági előmenetelüket szolgálta továbbá az a tény is, hogy mentesek voltak a vám és harmincad alól, és ezen jogukat is számos oklevéllel megerősítették az évek során. Emellett az igazságszolgáltatásban is autonóm helyzetet élveztek, saját bíráik és kapitányaik ítélkeztek felettük, ezáltal hosszú ideig tudták eredeti jász életmódjukat folytatni, valamint elkülönültek a megyékre jellemző szokásoktól és normáktól is. Pogány életmódjukat is az előzőekben említett kiváltságoknak köszönhetően folytathatták feltehetően az 1354 körüli évekig. A ferencesek letelepedését 1472-ben engedték meg Jászberényben, de addigra már több jász oklevélben előfordulnak keresztény nevek.

Az 1440-es években több eset is volt rá, hogy a földrajzi egységet megbontották, több település birtokos családokhoz került. Valószínűleg ennek okán fordultak 1458-ban Mátyás királyhoz egy újabb szabadságlevélért, de olyan okai is lehettek, hogy az időközben a jászok által betelepült, de jogilag nem jász településeket is biztosan magukhoz tudják csatolni. 10 évvel később 4 településnek az a kiváltság is megadatott, hogy adóikat külön fizethették a Heves megyei nemesektől. Kiváltságaik hanyatlása 1498-ban kezdődött, mikoris egy törvénycikkben kimondták, hogy ezentúl a jászok szolgarendűek, egyelőre ez azonban csak erkölcsi romlással járt, gazdaságilag megmaradtak autonóm területnek. 1514-től adó és tizedfizetési kötelezettségeket is kiróttak a jászokra, majd királyi jobbágyokként lettek besorozva. Szerencsére a Jászság területe továbbra is az ő gazdasági felügyeletük alatt maradt, egészen a törökök érkezéséig.

A török hódoltság alatt a Szolnok, Eger, Hatvan és Buda közé beszorult Jászföld teljes mértékben ki volt téve a háború következményeinek. 1536-ban a törökök feldúlták a Jászság területét, így egységes történelmük során ez volt az első alkalom, hogy idegenek léptek a földjeikre. Eger várának közelségét hatványozottan megszenvedte a térség, minden török vonulás a Jászság területén keresztül történt. Szolnok várának eleste után, 1552-ben a jászoknak Eger közelsége miatt a magyar kormánynak, Szolnok közelsége miatt pedig a törököknek is kellett adózni, valamint a Jászság déli fele török hódoltság alá került, aminek hatására a területről elmenekültek a lakói. 1566-ban már csak 14 község maradt a Jászságban, a lakosság jelentős része azonban Kecskemétre és Egerbe menekült.

A Szigetvár felől érkező tatárok pusztítása még nagyobb népvészteséget jelentett a területnek összesen 772 család és 4600 telek alkotta az akkori Jászság területét. A lakosság nagy része fogságba került és elhurcolták a török birodalom különböző részeibe, így a jász népesség szétszóródott a világ számos részére. 1558-ban a Jászság egész területe a törökök uralma alá került. 1596-ig, azaz az egri vár elestéig számos csapás érte a Jászság területét, ezután viszont amennyire lehetett élvezték a törökök ottani uralmának szilárd helyzetét. Az egri törökök partnerek voltak a szétszéledt jászok visszatelepítésében, így 1647-ben ismét 11 népes község alkotta a Jászság területét, főleg Eszterházy

nádor közbenjárásának köszönhetően. Egyszerű helyzete azonban ekkor sem volt a térségnek, hiszen jogilag ugyan a Szent Korona birtokaihoz tartoztak, de a török hatalmában voltak, így mindkét nép szabadon portyázott a földjeiken. 1696-ig ismét a szabadságlevelek kikérésével próbálták orvosolni helyzetüket, de ezek a tényleges állapotokon sajnos nem változtattak. Ugyan jogilag ekkor szabad volt az itt lakó nép és a föld is, a valóságban azonban olyan kevesen voltak, hogy nem tudtak érdemben semmit tenni földjeikkel. A török uralom végének közeledte és a Lengyelországot megrohanó tatárok újabb csapásokat jelentettek a térségre, de szinte már nem maradt, ami elpusztulhatott volna.

A törökök kivonulásának időpontja 1687 körülre tehető, teljesen kiélt tájat és kipusztított népet hagyva maguk után. Sajnálatos módon az ezután következő helyreállítás is jogi intézkedésekkel kezdődött, 1702-ben eladták a Jászság és a Kunság területeit bécsi udvarnak. Ez különösképpen azért volt hátrányos, mert a gazdasági és társadalmi megújulás helyett a nép erejét ismételten a közjogi harcok kötötték le. 1705-ben a jász lakosság egy ezred kiállításával vett részt Rákóczi Ferenc szabadságharcában, ezzel is bizonyítva, hogy nem törődtek bele eladatott sorsukba, a szabadságharc sikerességében látták a jobb sors egy lehetséges megvalósulását. (FODOR F. 1942)

A Rákóczi-szabadságharc leverését követően sem törődött bele a jász nép a sorsába, minden alkalmat megragadtak, hogy tiltakozzanak, szót emeljenek és visszaszerezhessék régi jogaikat és kiváltságaikat. 1713-ban az adók megemelése miatt újabb tiltakozási hullámok keletkeztek, melyek majdnem tömegmozgalomba fordultak. Ezen elégedetlenségnek és szóemelésnek köszönhetően 1714-ben az adót körülbelül a felére csökkentették. 1715-től merült fel konkrétan a redemptio gondolata, amikor is a pozsonyi országgyűlés napirendre tűzte a Jászkun Kerületek ügyét. Itt határozta meg a német kormány, hogy a vételár visszafizetése ellenében lemondanak a földesúri jogokról. Azonban a szomszédos vármegyék úgy gondolték, hogy ha ők kifizetik a vételárat, akkor ahhoz való hozzájárulásuk fejében szétszjtják majd maguk között a mindaddig egységes Jászságterültét. Ennek következtében írtak a jászok levelet gróf Pálffy Miklóshoz, hogy saját maguk fizethessék ki a visszaváltáshoz szükséges összeget. Ezután számos alkalommal volt szó a Jászkun kerület megváltásának mikéntjéről, míg végül 1730-ban a Széchenyi-Alapítványhoz tartozó Pesti Invalidusok háza lett az új

földbirtokosa a területnek. Az új birtokos joghatósága alatt a Jászság újra benépesedett, a községek megerősödtek, így újabb indíttatásokat kaptak a redemptio sürgetéséhez.

Az 1740-es örökösödési háború szolgálta a végső lendületet a megváltáshoz, mikoris a jászkunok két lovasszázadot állítottak fel Mária Terézia kérésére, ezzel remélve, hogy sikeressége esetén az ügyük mellé áll. Mikor Mária Teréziát megkoronázták, újra előhozták a redemptiós kérelmüket, melyben 500.000 forintot és 1000 lovaskatonát, továbbá a mindig segítőkész nádornak évi 3000 arany tiszteletdíjat ígértek. A poroszok miatt kényszerhelyzetben lévő uralkodó 1745 május 6-án Bécsben adta ki azt az oklevelet mely engedélyezte a redemptiot.

A megváltás, azaz redemptio összegét végül 580.000 forintra határozták meg, holott annak idején 500.000 forintért adták el őket. Ezt az összeget a kunokkal együtt fizették meg, a jászokra jutó összeg 225.250 forint volt, amit 1751-re sikerült összegyűjteni.

A jászok ezáltal önállóan használhatta földjeiket, így elkülönültek a jobbágyi helyektől. A jogainak köszönhetően immár szabadon fejlődő terület neki is látott a törökök által megtépázott föld újjáépítéséhez erdősítéssel, lecsapolással, homokkötéssel, valamint felmérték és feltérképezték a földeket. Emellett megindult a népesség növekedése is, időnként olyannyira, hogy megindultak a kitelepülések is. A Jászság népe a kunsági pusztákból is sokat váltott magához. Ezeket eleinte csak mezőgazdasági célból használták ki, később azonban ide is települtek, így az eredeti területen kívülre esett a jászság gazdaságának jelentős része. A redemptio a társadalmi fejlődésre is nagy hatással volt. Az eddig egységes jászkun parasztság ketté szakadt, kialakult egy a megváltáshoz hozzájáruló redemptus réteg, akik a hozzájárulásuk mértékében jutottak hozzá a szabad paraszti birtokokhoz, illetve az irredemptusok akik földje lényegében a ház körüli veteményesben merült ki. (SELMECZI L. 2011)

A redemptioval be is fejeződnek azon események, amelyek a Jászságra és a táj életére hatással voltak. Az ezután az ország területén zajló események már csak közigazgatási hatással voltak a térségre. A szabadságharcnak és a háborúknak is részese volt a jászság, honvédot is állított a térség, de az egységét már nem tudták veszélyeztetni. (FODOR F. 1942)

Jászkun Kerület néven egészen az 1870-ben hozott törvény meghozásáig működött nyugalomban a térség. Ez a törvény volt hivatott az államigazgatást megreformálni, az azonos gazdasági adottságokkal rendelkező területeket pedig összefogni. Leginkább ez azért jelentett problémát a Jászságra nézve, mert Jászberény központi szerepköre megszűnt volna a tervek szerint. A jászok érdekeit Sipos Orbán képviselte, a terv egy önálló Jász megye létrehozása lett volna, mely a Jászkun kerületet, illetve Heves és Pest megye egyes településeit csatolta volna össze, Jászberény központtal. A tervezet megszületése után a lehető legtöbb fórumon próbálták érdekeiket érvényre juttatni, azonban végül Szolnok városát választották a központi szerepre, és 1876. június 19-én a király szentesítette Jász-Nagykun-Szolnok vármegye megalakulását. Ez az esemény szomorúan érintette az egykori Kerület vezetőségét, de leginkább Jászberényre volt negatív hatással, hiszen központi szerepét. Az anyagi hátrányokon túl komoly erkölcsi veszteséget is jelentett a mindig büszke és hagyományörző jászok számára, ezután minden lehetséges alkalommal próbálták Berény központi szerepét visszaszerezni, de mindhiába. A Jász megye gondolata ezután minden nagyobb történelmi változás idején előkerült, a jász öntudat erősségét az mutatja leginkább, hogy hasonló törekvések a rendszerváltás idején is megfogalmazódtak. (PAPP I. 2011)

Az előbbieken ismertetett történelmi események mind hozzájárultak a ma is erős jász identitástudathoz, hiszen nem volt olyan időszak, amikor ne lakták volna jászok a területnek legalább egy részét, így a már kezdetektől jellemző önállóságra való igény és szabadságszeretet mindig tovább tudott öröklődni az éppen a Jászság területén élők körében.

1.2. Nyelvjárás

A Jászság alapvetően a palóc nyelvjárás déli peremvidékén helyezkedik el. A török hódoltság alatt a területe javarészt elnéptelenedett, így az ezutáni újbóli betelepülések többféle nyelvjárás sajátosságait is magukkal hozhatták. Az ekkor betelepült népesség nagyrésze Észak-Magyarországról érkezhetett, de feltehetően Szegedről, Kecskemétről és más területekről is érkezettek a térségbe. A legkevesebb új lakost Jászberény fogadhatta, hiszen a város a törökök ideje alatt is népes maradt. Az előbbiekből következik, hogy a palóc nyelvterület sajátosságai

voltak a dominálók az újonnan benépesült terület életében, de egyéb beszédbéli jellegzetességek is felbukkantak. A Jászság területén éppen ezért nem alakultak ki egységes nyelvi sajátosságok, vannak általánosnak mondható dolgok, de ezek között lehetnek eltérések az egyes települések nyelvhasználatában. (Farkas F. 2011)

1.3. Elhelyezkedés

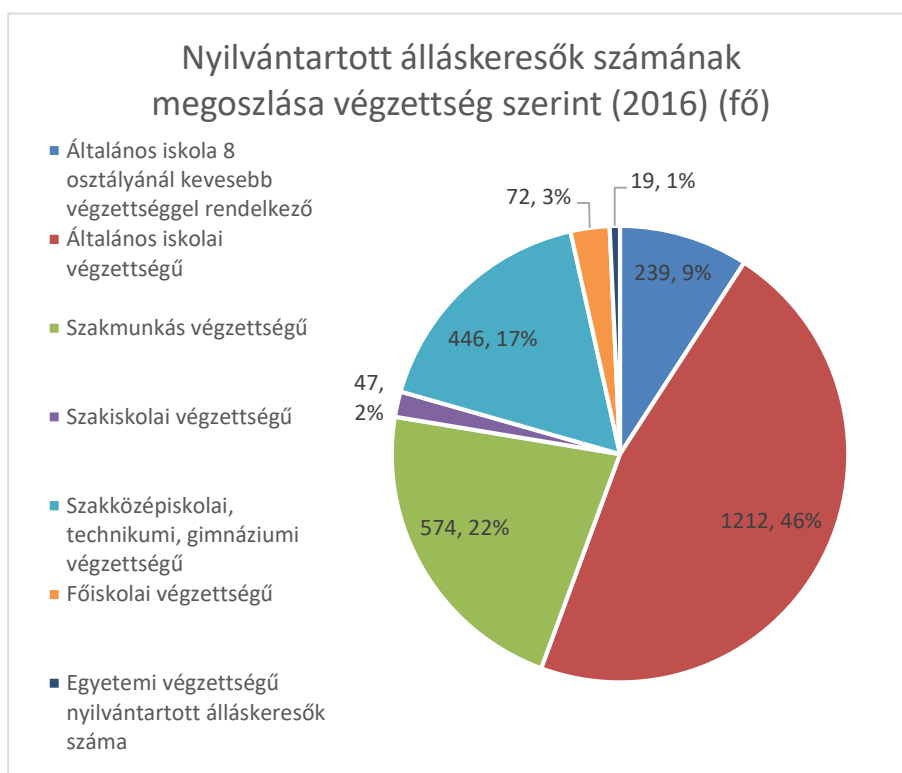
A Jászság az Észak-Alföldön, Jász-Nagykun-Szolnok megyében található. Földtani határait mélyszerkezeti törésvonalak adják, de ezek felszíni határai már régen összemosódtak. Földrajzilag nézve, az Alföld északnyugati csücske. Éghajlata az Alföldhöz hasonlóan kontinentális, országos viszonylatban csapadéokban az egyik legszegényebb térség. (BUSCHMANN F. 2011a)

A Jászságot 18 település alkotja, ezeket a Jászberényi és Jászapáti járás foglalja magába, területe 1161 km², ami a megye területének 20%-át adja. A Jászság fővárosaként Jászberényt tartjuk számon, Budapesttől való távolsága 85 kilométer, legkönnyebben az M3-as autópályán és a 32-es főúton lehet megközelíteni. Ha tömegközlekedési eszközzel szeretnénk eljutni ide, akkor távolsági autóbusszal átszállás nélkül, a Stadion autóbusz pályaudvarról indulva 1 óra 30 perc alatt tudunk eljutni Berénybe. Vonattal sajnos nincs sajnos közvetlen járat, a legegyszerűbb, ha a Keleti pályaudvarról indulva Hatvanban szállunk át a jászberényi vonatra, így körülbelül 1 óra 40 perc alatt érünk oda.

1.4. Társadalmi és gazdasági helyzet

A következőkben megjelenő adatok, a Központi Statisztikai Hivatal tájékoztatási adatbázisából töltöttem le. A mellékletben található 1. és 2. táblázat megmutatja a népesség alakulást a vizsgált régióban. A Jászság népessége 2016 év végén 81.490 fő volt. Ennek a 60%-a (49.878 fő) Jászberény járásban, a maradék 40% (31.612 fő) pedig Jászapáti járásban él. A lakónépesség számának alakulása negatív tendenciát mutat, 2011-ben még 84.750 fő lakott a Jászság területén, azóta minden évben körülbelül 1%-kal, azaz 750-800 fővel csökken a lakosság száma. Ennek okát először a természetes szaporodás vizsgálatánál kell kezdeni, ami az élveszületések és elhalálozások számának különbségével

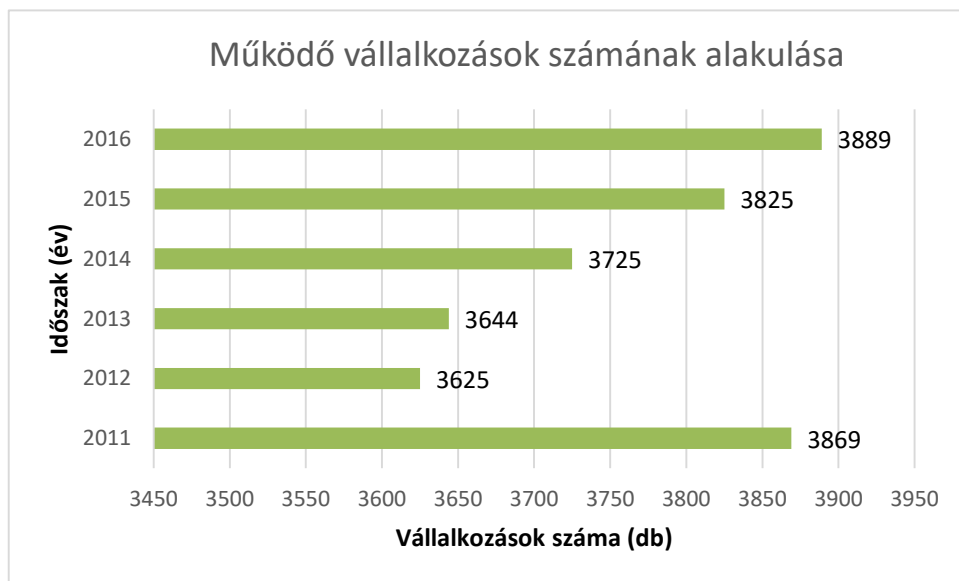
határozható meg. Az élveszületések száma 2011-ben 711 fő volt, 2016-ban pedig 869 fő, ami növekedést mutat. Az elhalálozások 2011-ben 1.236 fő volt, 2016-ban pedig 1286 fő, és a köztes évek adatai is hasonló értékeken mozogtak. Az előző adatok alapján tehát 2011 és 2016 közötti években átlagosan 450 fővel csökkent a születések és elhalálozások különbsége miatt a lakónépesség. 2016-ban a természetes szaporodás aránya a Jászságban -5,1 ezrelék volt, vagyis természetes fogyás következett be. Ez az arány az ország egészét nézve -3,5 ezrelék, az Észak-alföldi régió tekintetében pedig -2,0 ezrelék volt. Érdeemes lenne további vizsgálatokat végezni, hogy mi állhat a maradék 300 főnyi csökkenés mögött. Ilyen ok lehet az, hogy a fiatalabb korosztály elköltözik a Jászság területéről a jobb megélhetés reményében, de erre vonatkozóan sajnos nem voltak az adatbázisban régebbre visszamenően adatok, csak 2015-16-os évre, ahol viszont nem mutatkozott ilyen mértékű eltérés.

1. ábra, Saját szerkesztés, Adatok forrása: KSH tájékoztatási adatbázis

A nyilvántartott álláskeresők száma folyamatosan csökken, a melléklet 3. táblázata alapján 2011 és 2016 évek között. 2011-ben még 5000 álláskereső volt a piacon, 2016-ban azonban már csak 2609 nyilvántartott álláskereső volt, ami majdnem 50%-os csökkenés a bázisévhez képest. Kiugró adatok 2012-ről 2013-ra vannak, itt 1620 fővel, azaz az előző évihez képest 30%-kal csökkent az

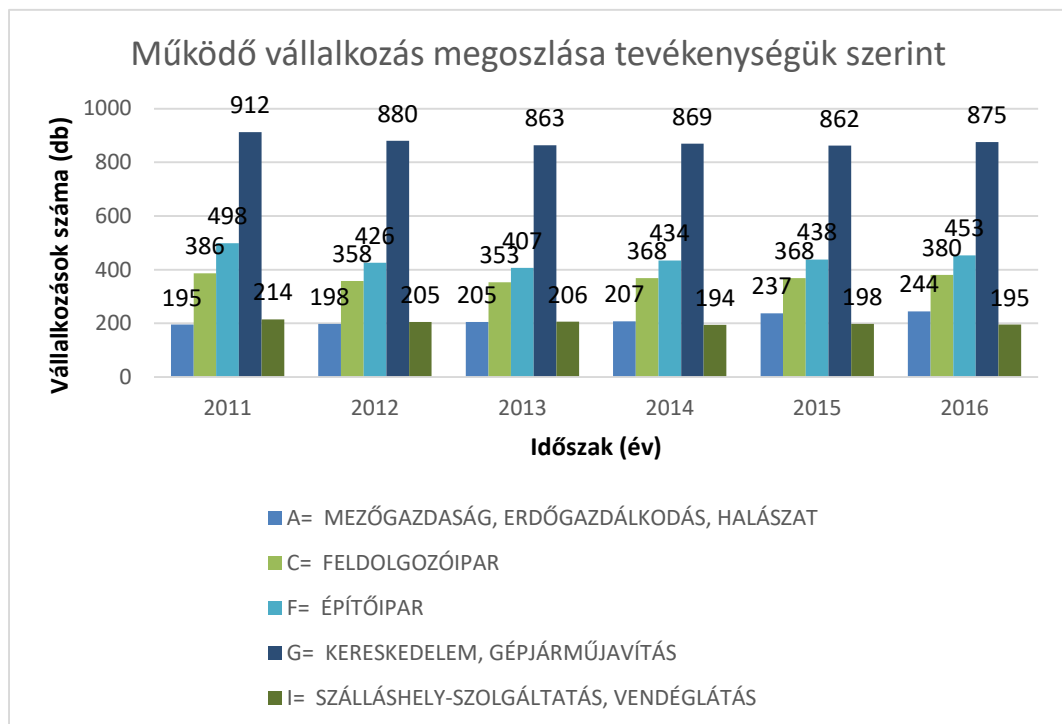
álláskereső szám. Az álláskereső végzettség szerinti összetétele a vizsgált időszakban közel azonos. A 2016-os állapotot az 1. ábra mutatja be. A 6 év átlagát nézve, az összes álláskeresőhöz viszonyítva 43% az általános iskolát végzett, 25% a szakmunkás végzettségű, 19% a szakközépiskolai, technikumi, gimnáziumi végzettséggel rendelkező, 8% a 8 osztálynál kevesebbet végzett, és 4% a felsőfokú végzettséggel rendelkező aránya. A munkakörök szerinti arány is 1-2%-kal mozgott 2011 és 2016 között, vagyis a vizsgált időszakban átlagosan a nyilvántartott álláskereső 89%-a fizikai, 11%-a szellemi foglalkozású. (4. táblázat) A munkanélküliségi rátát csak az utolsó két évre tudtam kiszámolni adathiány miatt. (3. táblázat) Ez megmutatja a munkaképes korú lakosság és a munkanélküliek arányát. Ez a mutató 2015-ben 5,5% volt, 2016-ban pedig 4,9%-ra csökkent. 2016-ban az országos mutató értéke 4,4% volt, Észak-Magyarország régió mutatója 6,4%, Jász-Nagyon-Szolnok megyének pedig 5,4% vagyis a közvetlen környezetéhez képest a Jászság kistérségben jobb a munkanélküliség aránya.

2. ábra, Saját szerkesztés, Adatok forrása: KSH tájékoztatási adatbázis

A működő vállalkozások száma 2011-ben 3869, 2016-ban pedig 3889 darab vállalkozás volt. A köztes időszak azonban nagy változásokat rejt, hiszen a 2012-es gazdasági válság hatása a térség vállalkozásait is érintette. 2012-ben 244 vállalkozással kevesebb volt, mint előző évben. Az évek során aztán fokozatosan elérte majd meg is haladta a 2016-os állapotot. A működő vállalkozások 27%-a (1057 db) Jászapáti járásban, a maradék 73% (2832 db) pedig Jászberény járásban üzemel. Taglétszám tekintetében jellemzően mikro-vállalkozásokat (1-9 fő)

találunk, az összes vállalkozás 94,3%-a, azaz 3667 vállalkozás működik ilyen formában, ebből 1-4 fős vállalkozás 3406 darab. A kisvállalkozások száma (10-49 fő) 167, az összes 4,3%-a. Középvállalkozások száma (50-249 fő) 44 darab, 1,1% az összesből. Nagyvállalat (250+ fő) 11 van a térségben, csupán 0,3% az összesből. Jász-Nagykun-Szolnok megye területén 29 nagyvállalat található, vagyis a megyében található nagyvállalatok 40%-a Jászságban található. Ez azért figyelemreméltó, mert a Jászság területe és népessége 20%-át adja a megyének. (5. táblázat)

3. ábra, Saját szerkesztés, Adatok forrása: KSH tájékoztatási adatbázis

A 3. ábra megmutatja, hogy az egyes ágazatokban tevékenykedő vállalkozásoknak a száma miként változott 2011-16 között. Az itt megjelenített 5 tevékenységi körben az összes vállalat 55%-a megtalálható. Alapvetően elmondható, hogy a 2012-es válság éve a domináns ágazatok számát is visszavetette. A Jászság húzóágazata a kereskedelem és gépjárműjavítás, 2011-óta az ilyen tevékenységű vállalkozások száma fokozatosan csökkent, 2016-re kezdett el ismét nőni, de még így is az itt működő vállalkozások 23%-a (875 db) ilyen tevékenységet végez, jellemzően kis- és középvállalkozások formájában, 2 nagyvállalattal. Második helyen az építőipar áll, 453 vállalkozással az összes 11%-át adja, mikro- és kisvállalkozások, valamint 1 nagyvállalat formájában. Harmadik a feldolgozóipar, 380 ilyen tevékenységet végző vállalat, az egész 9%-

a. A feldolgozóiparnál is a kis- és középvállalkozások vannak túlsúlyban, azonban 8 nagyvállalat is dolgozik ilyen területen. Meg kell még említeni a mezőgazdasággal, erdőgazdálkodással és halászattal foglalkozókat, 244 vállalattal, mindegyik a kkv szektorban. A meghatározó gazdálkodási formák közül a mezőgazdasági tevékenységet végzők az egyedüli, ahol a 2012-es gazdasági válság nem vetette vissza a vállalatok számát és míg 2011-ben 195 ilyen vállalat volt, 2016-ban már 244-re nőtt a számuk. Az I szektor (szálláshelyszolgáltatás, vendéglátás) vállalatainak száma a mezőgazdaság mögött az ötödik helyen áll, 195 működő vállalkozás, melyből 166 mikrovállalkozás. Az I szektor vállalkozásainak dolgozói létszám szerinti mérete országos szinten is hasonló, hiszen az ország területén található 29.048 vállalkozásnak a 91,2%-a mikro, 8%-a kis, 0,7%-a közép és csupán 0,1%-a nagy vállalat. (6. táblázat)

1.5. Települések bemutatása

A Jászság 18 települését érdemes külön-külön megvizsgálni, így egyesével bemutatom őket. Először a kialakulásuk fontosabb mozzanattal kezdem, majd a melléklet 1-es táblázatában található adatok alapján a 2016-os népességszám és terület nagyságával folytatom. Ezután a települést jellemző gazdasági tevékenységről fogok pár gondolatot közölni, végezetül pedig a települések által elnyert Széchenyi 2020-as pályázatok ismertetésével zárok.

Alattyan: A község a Zagyva bal partján fekszik, a 32-es számú főút mentén. Területe 32,34 km², népessége 1.937 fő. Régészeti ásatások bizonyítják, hogy a település már a bronz korban lakott volt, illetve itt tárták fel a megye egyik legnagyobb avar temetőjét. A település gazdaságában meghatározó a japán Sei Interconnect Product Kft, a Tejtermelő Kft, Jákó-Agró Kft, Szabó és Társa Kft. (BATHÓ E. 2011). A település 2016-óta elnyert pályázatainak köszönhetően megújulhatott az egészségügyi ellátás, felújították és korszerűsítették az óvoda épületét, valamint épületenergetikai fejlesztéseket hajtottak végre. (web 1)

Jánoshida: A település a Zagyva melletti rónaságon található érdekessége, hogy a falu a fokozatos növekedésnek köszönhetően terjedt át a folyó túlsó partjára is. Területe 34,72 km², lakosága 2.370 fő. Bronzkori maradványokat és avar sírokat tártak itt fel a régészek. A török hódoltság idején teljesen

elnéptelenedett, majd dunántúli és morva telepesek lakták be újból a települést. 1876-ban csatolták Jász-Nagykun-Szolnok vármegyéhez és a jászsági felsőjárásba sorolták be. A településen a mezőgazdaság volt meghatározó, a tanyavilág felszámolása után sokan költöztek el más településekre. Jelenleg az Acrol Hungary Kft ruhaipari üzeme a legnagyobb vállalkozás a településen. (BATHÓ E. 2011). A településen pályázati forrásból épült kerékpárút, valamint több a járást érintő fejlesztésben is érdekelt volt. (web 2)

Jászágó: A Jászság egyik legkisebb települése, mindössze 39,93 km², lakossága 686 fő. A török kor Jászágón is rajta hagyta a nyomait, ugyanis a települést felégették, ezután Ágó pusztá néven szerepelt a térképeken. 1990-ig Jászárokszálláshoz tartozott, ekkor kapta vissza régi önállóságát. A település lakói régebben mezőgazdasággal foglalkoztak, napjainkban inkább jellemző, hogy egy közeli városban működő vállalatnál vállaljanak munkát. (BATHÓ E. 2011)

Jászsalsószentgyörgy: A Jászság legdélebbi fekvésű települése a Zagyva bal partján található, területe 46,67 km², népessége 3.190 fő. A város fejlődését a redemptio hozta meg, 128 redemptus család váltott itt földet. Később mezővárosi rangot is kapott Alsószentgyörgy, melyet 1876-ig megtarthatott. (BATHÓ E. 2011). Pályázati forrásokból fejlesztették a kerékpárutakat, a közintézmények épületeit energetikailag korszerűsítették és fejlesztették az óvoda és bölcsőde férőhelyeinek számát és infrastruktúráját is. (web 3)

Jászapáti: A Jászság második legnépesebb települése 8.313 fővel, 78,17 km² területen. A redemptio után a lakosság száma erőteljesen megnőtt, a birtokolható földek száma viszont csökkent, így a Kocsér pusztát kezdték Jászapáti lakosai benépesíteni, ami ennek köszönhetően önálló község is lett. Városi rangját 1876-ban veszítette el, majd 1989-ben nyerte vissza. (BATHÓ E. 2011). Jászapáti északkeleti részén található az Ipari és Logisztikai Park, infrastrukturális fejlesztésére 700 millió forintot terveznek fordítani a 2018-as évben. Jászapáti Budapestről autópályán nem közelíthető meg, így ez a viszonylagos távolság nagyban korlátozta a város gazdasági fejlődését. A Park betelepülése sokáig nem hozta a kívánt színvonalat, azonban a mai napon már elmondható, hogy a 26,65 hektáros területen már csak 4,13 hektár a szabadon álló hasznosítható terület. A Jász-Plasztik Kft, Jászapáti 2000 Mg. Kft., Centrum Jászapáti Kft, Megaker Kft, Jászmetáll Kft. üzemei is itt találhatóak. (web 4)

Pályázati forrásokat az Ipari Park fejlesztése mellett a termálvíz komplexebb hasznosítására, az önkéntesség támogatására a tűzoltók körében, kerékpárút építésére, a fiatalok helyben maradásának támogatására és zöld város kialakítására nyertek el a Széchenyi 2020 keretén belül. (web 5)

Jászárokszállás: A harmadik legnépesebb település a kistérségben, 7.649 fő lakos jut a 77,17 km²-es városra, mely nevét a település északi részén áthaladó Csörsz-árokra kapta. A Jászság benépesítésében igen aktív szerepe volt a térségnek, az évek során Kerekegyháza, Jászszentandrás és Jászágó is Árokszállásból szakadt ki és vált önálló községgé, illetve jelentős volt a kitelepülés a közeli településekre is. Városi rangját 1991-ben nyerte vissza. Jászárokszállás gazdaságára ugyan jellemző volt a mezőgazdaság, de egy iparos réteg is mindig jelen volt. Az vállalkozói övezet fejlődése 1998-tól indult meg drasztikusan, számos külföldi és magyar tulajdonú cég is itt telepedett le, 2002-től pedig jogosult az Ipari Park cím viselésére. Itt található a Carrier Cr Magyarország Kft, Ádám-Trans Fuvarozó Kft, Bundy Hűtéstechikai Kf, Faurecia Magyarország Kft, Rosenberger Magyarország Kft és a Weger Hungária Kft üzeme is. (BATHÓ E. 2011). A Széchenyi 2020 pályázatok segítségével támogatást kaptak az Ipari Park fejlesztéséhez, az önkormányzat korszerűsítéséhez, a bölcsőde kibővítéséhez valamint kerékpárutak fejlesztéséhez. (web 6)

Jászberény: A Jászság fővárosaként számontartott város területe 221,35 km². Lakossága 26.828 fő, azaz a Jászság népességének egyharmada itt él. A Zagyva, Tarna és Tápió folyók is a városon keresztül folynak át. A városról először 1357-ben találtak említést, Beren néven, valószínűleg már ekkor is a Jászság központja volt. A török hódoltság idején kettészakadt a város, a Zagyva bal partján éltek a protestánsok Magyarvárosban, a jobb parton pedig a katolikusok Jászvárosban. A török uralom idején vált közigazgatásilag és gazdaságilag is térség központjává és ez később a Német Lovagrend idején is megmaradt. A redemptio utáni gazdasági fellendülés a jászberényi lakosok számára polgári jólétet eredményezett. A központi szerepet egészen 1873-ig tudta megtartani, ekkor Jász-Nagykun-Szolnok megye létrehozásával Jászberény rendezett tanácsú város lett és járási központtá alakult. Jászberény a huszadik század derekáig tipikus alföldi mezőváros volt. 1950 és 1952-ben történt meg a

városban még ma is jelentős két gyár építése, azaz az egykori Aprítógépgyár, valamint a budapesti Fémnyomó és Lemezárugyár egyik részlegének idetelepítése. Az utóbbi 1963-ben Lehel Hűtógépgyár, majd 1990-ben a svéd tulajdonú Electrolux berkeiben működött tovább. Az Aprítógépgyár napjainkban finn tulajdonban Ruukki néven üzemel. A térség egészségügyi ellátásában a városban működő Szent Erzsébet Kórház jelentős részt vállal. (BATHÓ E. 2011) A város több pályázatot is elnyert, de a legjelentősebbnek a Malom Konferencia és rendezvényközpont fejlesztését támogató 800 milliós beruházás, melynek várható lekészülése 2019 szeptember. Ennek során a régi Fecske Malom telephelye funkcióváltáson esne át, melynek köszönhetően a terület adottságainak maximális kihasználtsága mellett egy 250 fő befogadására képes rendezvényterem kerül majd kialakításra. ezen túl tervben van wellness és sport szolgáltatások, büfék, játszótér, valamint a telek melletti Zagyva part fejlesztése is. (web 7)

Jászboldogháza: 1458-ban említik először Boldoghaza néven. Területe 55,31 km², népessége 1.686 fő. A török hódoltság ideje alatt lakatlan volt a területe, a redemptio után is sokáig nem volt állandó lakossága. Csak az 1850-es években szaporodtak meg lakói a tagosítás befejezte után. 1946-ban vált önálló településsé. (BATHÓ E. 2011) Pályázati forrásokból valósult meg az általános iskola, valamint több épület energetikai fejlesztése. (web 8)

Jászdózsa: Zsigmond király 1433-ban jegyezte fel először Dósa néven, területe 42,86 km², 2.095 fő a lakossága. A redemptio Dózsának is fellendülést hozott, 1760-ban a 135 itt élő családból 114 volt redemptus, számos a városon kívül eső területet is innen váltottak meg. A település gazdaságában a mezőgazdaság volt régen és most is meghatározó. Az 1980-as évektől működik itt a Holundarm Kft, ami bélfeldolgozással foglalkozik. A Rampa Kft 1991-től gyárt a településen sört. 2004-től végez biogazdálkodást a Tarnamenti 2000 Zrt, 2010-ben Magyar Termék Nagydíjat nyert az itt előállított bio mangalica vastagkolbász és mangalica parasztkolbász is. (BATHÓ E. 2011) A Széchenyi 2020 pályázat segítségével egészségközpont létrehozása valósulhat meg, valamint a többi Jászapáti járást érintő programban is rész vesz a település. (web 9)

Jászfelsőszentgyörgy: Területe 39,28 km², lakossága 1.906 fő. 1335-ben említik először egy okiratban a falut, ekkora még nem volt jász település, nem tudni pontosan mikor került a Jászsághoz, de a török időkben már, mint jászjogú

település szerepel. 1990-ig Jászfényszaru társközsége volt, azóta önálló. A település melletti szántóföld talaja nagyrészen homok, ezért nehezen alakult ki a mezőgazdasági élet a településen. Napjainkban jellemzően a környező települések üzemeiben dolgoznak Jászfelsőszentgyörgy lakói. (BATHÓ E. 2011) A pályázati forrásoknak köszönhetően energetikai fejlesztések valósultak meg. (web 10)

Jászfényszaru: Jászfényszaru népessége 5.757 fő, területe 76,16 km², nevét egyes elméletek szerint arról kapta, hogy a település határában találták meg Lehel kürtjét, a „fényes szarut”, azonban valószínűbb, hogy a Zagyva szarv alakú (=szaru), homokos, fővényes (=fény) területe után lett elnevezve, ahol a Jászok letelepedtek. A török uralom idején elnéptelenedett a település, de hamar (1631) kezdtek visszatérni az emberek és rögtön egy fatemplomot is építettek. 1770-re úgy megnövekedett a népesség, hogy a lakosság egyrésze Ferencszállásra és Jászkarajenőre költözött, később a fényszarui népesség vetette meg Kiskunfélegyháza alapjait is. Városi rangját 1831-ben kapta meg, 1876-ben elvesztette, majd 1994-ben kapta vissza ismételten. Jászfényszaru környékét nagy kiterjedésű vizes terület borította, amelynek szabályozása a 19. században történt meg. Napjainkban jellemző a fóliázó kertészet, a primőr termékeket javarészt a fővárosban értékesítik a termelők. 1979-ben épült fel az Orion gyáregysége a városban, ahol először tv kávékat gyártottak, majd televíziókat szereltek össze. 1990-ben hozta létre az Orion és a Samsung Zrt. a helyi televíziógyárat, ami jelentős munkalehetőséget biztosít mai napig a helyiek és környékbéliek számára. Mára már a gyár a 100%-ban dél-koreai tulajdonú Samsung Electronics Magyar Zrt. határáköré alá tartozik. (BATHÓ E. 2011) A Samsung gyár mellett számos más vállalkozás is található az 1998-ban épült ipari parkban. A város közel fekszik az M3-as autópályához, illetve a 32-es főúthoz, amely nagy előnyt jelent a cégek idetelepedésénél. A HIRSCH Porozell Kft., a Jászfény Kft., a Thyssenkrupp Presta Hungary Kft., a Sangjin Micron Hungary Kft. és a Seong Ji Electronics Hungary Kft. üzeme is az ipari parkban található több más gyárral. 2015-ben hozták létre a vállalkozók házát, melyben kialakításra kerültek irodahelyiségek, étterem, valamint wellness részleg is. (web 11) A park fejlesztésére elnyert több mint 300 milliós összegben túl bölcsőde, kerékpárutak, környezetbarát és fenntarthatósági fejlesztésre is kapott támogatást a város. (web 12)

Jászivány: A mindössze 370 fős falu területe 39,51 km², hátarában 3 állami erdőterület is található. A török megszállás idején a település elnéptelenedett, később a Jászapáti tanyavilágának kialakulásával együtt jött újra létre. A község a Heves-sík nevű kistáj területén fekszik, mely a Büki Nemzeti Park felügyelete alá tartozó tájvédelmi körzet, területén 6 darab Kunhalom található. A lakosság egyharmada eltelepült, amikor a helyi termelősövetkezetet egyesítették a Jászapáti tsz-el. Az utóbbi években új betelepülők érkeztek. Ennek oka lehet, hogy a falu csendes és rendezett, egyedül a szennyvízhálózat nincs kiépítve. Az itteni házak nagy telkekkel rendelkeznek, ami lehetőséget nyújt az önellátó gazdálkodásra és az állattartásra. (BATHÓ E. 2011) Pályázati támogatást kaptak energetikai fejlesztésekre, valamint a járás által elnyert pályázatokban is benne vannak. (web 13)

Jászkóhalma: A terület a régészeti leletek szerint már az őskőkor végétől lakott volt, a falut először 1357-ben említik egy határperben. A török hódoltság idején ugyan csökkent a népessége, de megmaradt a község, így a redemptio megváltásakor plusz területek tudott magához csatolni. Jelenlegi területe 45,04 km², lakossága 2.799 fő. Mindig népszerű volt a helyiek körében a kézművesség, híresek voltak az itteni csizmadiák és asztalosok. A kisiparos tevékenység ma is meghatározó a helyiek foglalkozásának körében. (BATHÓ E. 2011) Az energetikai és helyi gazdaságok fejlesztése mellett bicikliút létrehozására nyert el a település pályázati forrásokat. (web 14)

Jászkisér: 1391-ben említik először, eredetileg nem volt jász település. A török hódoltság alatt elpusztult Rassangháza, az onnan érkező jász lakosok valószínűleg itt telepedtek meg. A törökök ezután Jászkisért is megszállták, ekkor gyökeresedett meg a településen a református vallás, feltehetőleg az egri reformátusok telepetek ide. 1699-ben lakossága református vallású volt és templomot is emeltek. 1872-ben egyesültek Pusztakürt nevű településsel, így jelentős területtel bővültek, 1876-ban csatolták a községet Jász-Nagykun-Szolnok vármegyéhez. A városi rangot 2009-ben kapta meg. Területe 130,10 km², lakossága 5.167 fő. A helyi munkaerő többsége a környező települések üzemében dolgozik, a városban a MÁV FKG Kft. és a B-Metál biztosít jelentős számú munkahelyet, illetve a mezőgazdaságban tevékenykednek még nagyobb számban. (BATHÓ E. 2011) A Széchenyi 2020 keretében energetikai fejlesztésekre és zöld

város kialakítására nyertek pályázatot, továbbá a városközpontban inkubátorház és a település határában álló jelenleg beépítetlen területen ipari park létrehozására is kaptak támogatást. (web 15)

Jászladány: Népsége 5.426 fő, területe 92,73 km², feltehetően 1067-ben a Zászy apátság alapítólevelében említik először a települést. A török megszállás alatt lakosságának menekülnie kellett, sokan a környező mocsarakban telepedtek meg, 1680-ban tértek vissza. Városi rangját az 1980-as évekig tudta megőrizni. A település folyamatosan igyekszik fejlődni, például a Nagyközségi Napközi Konyhának beruházások keretében létrehoztak fóliasátrokat, így az itt megtermelt bio alapanyagokból tudják az ételeket elkészíteni, de 2015-ben fejezték be az egész településre kiterjedő csatornahálózat kiépítését is. Ezen munkálatokban nagy segítségükre vannak az itt működő gazdasági társaságok, a Jász-Föld Zrt., a Fém- és Bútoripari Szövetkezet, a Becz Bútor Kft., valamint a T-Plasztik Kft. (BATHÓ E. 2011) További fejlesztésekre pénzt pályázati úton nyertek el, ezeknek köszönhetően kerékpárút épülhet és fejleszthetik a bölcsődei szolgáltatásokat. (web 16)

Jászszentandrás: Területe felett folytonos vita és tanácskozás ment a történelem során. Végül Árokszállás birtokába került 1750-ben. Önálló községgé csak 1886-ban vált, Jász-Szent-András néven. Mai területe 44,33 km², lakossága 2.399 fő. A településen található strandnak köszönhetően élénkült meg a város idegenforgalma, így a falusi turizmus is, számos vendégfogadó hely megnyitotta kapuit. A lakosság nagy része ingázóként a környék nagyobb településein dolgozik, néhány család foglalkozik a mezőgazdasággal. (BATHÓ E. 2011) Az elnyert pályázatoknak köszönhetően körforgalmat és kerékpárutat építhetnek, fedett piacot alakíthatnak ki és számos épület energetikai korszerűsítésére is sor kerülhet. (web 17)

Jásztelek: A település első említése 1449-ből való, a 16. század közepétől egyértelműen jász jogú település. A térség legszegényebb településeként tartották számon, egyedülként csak itt nem váltottak meg saját területükön kívüli részeket. Területe 41,16 km², lakossága 1.602 fő. A háztáji gazdaságok jelentősök a településen, sokféle növényt termesztenek. Vállalkozások közül a Metálpaszt Kft és a Faipari Kft. biztosít munkát a helyieknek. (BATHÓ E. 2011) A Széchenyi 2020 segítségével 2022-re kerül kialakításra a Biztos Kezdet Gyermekház,

melynek célja a hátrányos helyzetű családok és gyerekek segítése és támogatása. Emellett felújításra került az egészségház, bővítik az óvodát, valamint fedett piacot is létrehoznak a pályázatok segítségével.

Kedvelt kirándulóhelyek a határban található Pusztamizsei Természetvédelmi Terület, az Eldorádó Horgásztó.

Pusztamonostor: A település valószínűleg elpusztult a török hódoltság alatt, a 18. század elején még pusztaként tartják számon. Eredetileg ugyan nem volt jáász település, de 1854-től közigazgatásilag már a Jászsághoz tartozott. Jelenlegi területe 24,62 km², népessége 1.518 fő. A község fejlesztésén és összekovácsolásán a Pusztamonostori Kreatív Szervezőcsapat munkálkodik. A lakosok közül sokan foglalkoznak fóliakertészettel, illetve az Isosystem Kft. biztosít még munkalehetőséget a helyieknek. Pályázati forrásokból épületenergetikai fejlesztések valósultak meg.

2.A Jászság turisztikai adottságai

A kistérség legnagyobb értéke maga a „jász” lét, hiszen gazdag történelmi hagyományai és a terület viszonylagos állandóságának köszönhetően az itt élők sajátos jellemvonásokat és emlékeket hordoznak. Minden település életében fontos szerepet játszik megmaradt emlékek összegyűjtése, valamint a még fennmaradt hagyományaik tovább adása. Emellett természetesen rendelkeznek természeti és egyéb értékekkel is. A következő fejezetekben ezeket a látnivalókat fogom részletesen bemutatni.

2.1. Természeti kincsek

A térség 90%-a szinte érintetlen és műveletlen volt a redemptioig, azonban ezután hamar közel húszszorosára nőtt a Jászság összalakosságának száma. A népességnövekedéssel együtt megindult a terület vízmentesítése és megművelése, ami nagyban átalakította a térség növény- és állatvilágának faji és mennyiségi összetételét. Ma a Jászság szinte teljes egészében agrárterület, az Alföld rokonjellegű területeihez hasonlóan kultúrpuszta jellegű. A Jászság területén - hasonlóan az Alföldhöz - már alig találni természetes körülményeket őrző területeket, amik megmaradtak leginkább mezőgazdaságra nem alkalmas, vagy árvízvédelem miatt jelentős részek. Szerencsére ezek a megmaradt területek a legértékesebbek botanikailag, zoológiailag; mai állapotuk, tájképi megjelenésük és történelmi eredetük szerint is. Ezek közül van már természetvédelmi és annak javasolt területek is. (BUSCHMANN F. 2011b)

A hajtai (ős-zagyvai) természetvédelmi terület

A terület a Tápiai-Hajta Vidéke Tájvédelmi Körzethez tartozik, ami a Duna-Ipoly Nemzeti Park jogi fennhatósága alá esik. A Jászberénytől körülbelül 6 kilométerre elterülő, 353 hektáros természetvédelmi árterület, romló állapotában is hűen tükrözi vissza a hajdani vízi-világ emlékeit. Jellemzően a mocsári növényzet az uralkodó, azonban a lecsapolások következtében pusztulásveszélyes állapotba kerültek a mocsári-páfrány állományok és a víz nélkül maradt nádasok növényvilága is átalakuló félben van. Az állatvilágra is kihatással volt a vizes élőhelyek drasztikus lecsökkenése. A rovarok közül csak a szitakötők számának csökkenését eredményezte, a gerinces állatvilágra viszont drasztikusabb hatással volt. Néhány évtizede még működő halász-dinasztiák látták el a piacokat

élőhallal, mára azonban a halfauna szinte teljesen kipusztult. Megfogyatkoztak a mocsári teknősök, vízisiklók, vízi madarak, ragadozó madarak, a vidrák pedig teljesen eltűntek. A Hajta legnagyobb természeti kincse a fokozottan védett gyurgyalagok, illetve a nagy számban megtalálható különböző lepkék. (BUSCHMANN F. 2011c)

A Zagyvamenti természetvédelmi terület

Az ősi Zagyva a Mátrából érkezve, Jászberénytől jóval délebbre folyt a Hajtán keresztül a Tiszába. A különböző süllyedések hatására fokozatosan változtatta irányát, végül a Tarnával egyesült, de az emberi munkák következtében az így kialakult mocsárvilág eltűnt. A mai Zagyva északról kerüli Jászberényt, több szakaszon szabályozatlan, vízmélysége 1-2 méter. A Jászfelsőszentgyörgy-Jászberény közötti szakasz folyásirány szerinti jobb oldalán található 111 hektáros természetvédelmi terület a Hortobágyi Nemzeti Park hatósága alá tartozik. A folyó gyakori áradásainak köszönhetően a növényzet élénk és változatos. A területen a védett nyári tőzike is megtalálható. Ez a környezet számos gerinces állatfajnak nyújt otthont. Nyáron őzeknek, nyulaknak, sünöknek és hosszú orrú erdei cickányoknak. A kétéltűek közül, a barna ásóbéka gyakori, de megtalálható a mocsári teknős és különböző gyíkok is. Madárvilága összetett és fajgazdag, a lombkoronában és a cserjeszinten fészkelő madárfajok száma 30, köztük a fülemülével és nádi poszátával is. Legjelentősebb az azúrkek tollazatú, fokozottan védett szalakóta, valamint a szintén védett gyurgyalag. A térségben gazdag még a gerinctelen állatvilág és a különböző lepkefajok is. (BUSCHMANN F. 2011c)

A Hajta-mocsár és a Zagyvamenti területeken vannak kijelölt gyalogos és biciklis túraútvonalak is. 2018 május 26-án XXVII. alkalommal került megrendezésre, a Zagyva-Hajta Gyalogos Teljesítmény túra. Az indulás és érkezés a Jászberényi Állat- és Növénykert székely kapuja volt, a nevezők 10, 16 és 28 kilométeres távok közül választhattak és mintegy 350 fő teljesítette az útvonalak valamelyikét. (web 20)

További területek:

- A Borsóhalmi-legelő
- A jászdózsai Pap-erdő természetvédelmi terület

- A Pap-fertő
- A Jásztelek-pusztamizsei természetvédelmi terület
- Az alattyáni Bereki-erdő

Termál- és gyógyvíz

Jász-Nagykun-Szolnok megye bővelkedik termálvízben, több mint 200 melegvízű kút található itt, ami az országban található termálkutak bő egytizede. (JÁSZBERÉNY VÁROSI ÖNKORMÁNYZAT 2016) Ezen adottságokat kihasználva természetesen számos strand és fürdő működik a megyében. A fürdők közül 23 található a megyében, Észak-Alföld régióban pedig 77. Régiós szinten ennél több fürdő csak Budapest önálló régiójában van, valamint Nyugat-Dunántúl régió rendelkezik még 77 fürdővel. Gyógyfürdőből 30 található a régióban, ami az ország összes gyógyfürdőjének a 30%-a. Jász-Nagykun-Szolnok megyében a legtöbb a termálfürdő és a strand, a fürdők árbevétele 2017-ben 3747 millió forint volt, ami 4%-kal több mint a 2016-os bevételek (3592 millió forint). (web 21)

A Jászság 18 települése közül 5 rendelkezik stranddal vagy termálfürdővel. Ezekhez természetesen a legtöbb esetben valamilyen kemping vagy szálloda tartozik. Jászárokszálláson több mint 40 éve működik a Termál- és Strandfürdő. Az itt található minősített ásványvíz jótékony hatásai bizonyítottak, 3 medencével a nyári szezonban várja a látogatókat. Közvetlen a strand mellett található a Palóc üdülő, ami különálló faházakkal várja a vendégeket, valamint rendezvények és esküvők kedvelt helyszíne. A város területén található még egy melegvízes, illetve egy hidegvízes termálkút is. Jászberényben a város két strandja közül a Lehel uszoda és strandfürdő a Hűtőgépgyár mellett várja vendégeit 1 fedett úszómedencével és 3 nyitott medencével. A Jászberényi strand és termálfürdő a város központjában található, 4 medencével és 2 csúszdával. Itt az uszoda és további termálvízes szolgáltatások mellett a TB által támogatott szolgáltatások is igénybe vehetők, illetve egészségpénztári kártyát is elfogadnak. A gyógyulni vágyókat vízalatti torna, gyögmasszázs, víz alatti sugármasszázs és iszapkezelés várja. (web 22) Jászapátin a város legfőbb vonzerője a Tölgyes gyógyvízes strand, melynek vizét 2002-ben minősítették gyógyvízzé. Az orvos által felírt gyógykezelések közé tartozik az iszapkezelés, gyögmasszázs, vízalatti gyógytorna és gyógyvízes medence is. Nyári szezonban 6 medence, téli szezonban 2 fedett medence vehető igénybe. A strandhoz tartozik egy kemping,

valamint az Andrassy Thermal Hotel ***. (web23) Jászboldogházán a strandfürdő 1968-ban nyílt meg, és zavartalanul működött egészen 2006-ig. Ekkor be kellett zárnia, mert nem volt vízforgató a medencékben, de egy pályázat elnyerése után 2010-ben ismét megnyithatta kapuit 3 medencével. A strand mellett kemping és faházak várják a vendégeket. A strand területén minden év májusában, idén már 20. alkalommal került megrendezésre a három napos Condors MC. Motoros Találkozó, amire mindig nagy az érdeklődés a motorosok körében. (web 24) A Jászszentandrászon található Termálfürdő és Kemping is népszerű az idelátogatók körében. A ligetes parkban elhelyezkedő strand május 1 és október 26 között van nyitva. A strand mellett található kempingben faházak, apartmanok és vendégházak is bérelhetők. A medencék mellett 2008-ban 3 pályás csúszda is átadásra került. (web 25)

A fürdőkön kívül másféle módon is felhasználásra kerül a kistérség területén rejlő vízkészlet. A Jászdózsa főterén található Artézi kút 1902-ben épült, majd a 2001-es Jász Világtalálkozóra lett felújítva. A 221 méter mély kútból származó ásványvizet az Országos Gyógyhelyi és Gyógyfürdői főigazgatóság „Jászok Kincse” néven levédette, a Sármány Szikvíz palackozza. A víz legfőbb erőssége, hogy természetes jodid tartalmának köszönhetően számos jótékony hatással rendelkezik. (web 26)

2.2. Kulturális látnivalók

2.2.1.Épített örökségek

Alattyán: A településnek már a 14. században önálló plébániája és temploma volt, ezt azonban lebontották, és 1783-ban avatták fel a helyére épült barokk stílusú templomot. Ennek felújítására 2009-ben került sor, a római katolikus templom Szent Mihály főangyal nevét viseli. (web 27)

Jánoshida: A Keresztelő Szent János római katolikus templom a megye legrégebbi műemléke. A templom az egykori premontrei prépostsághoz tartozott, építése 1186-re tehető. 1986-ban modern freskókkal gazdagodott a templombelső. (web 28) A Premontrei rendház jelenleg sajnos romos épülete a városvezetés tulajdonában áll. Ezen épület felújítása kulcsfontosságú lenne a térség turizmusát

tekintve. Jánoshida, Alattyán és Jászsalsószentgyörgy közösen elnyert turizmusfejlesztési pályázatának hangsúlyos eleme a rendház felújítása. A 2019 augusztus végére ütemezett projekt során látogatóközponttá akarják alakítani az épületet, a szomszédos két lakóingatlan megvásárlásával pedig sütő-főző üzem, valamint egy díszes belsőudvar kialakítását tervezik. A rendház épületében szauna és fürdő, borospince, kiállító és bemutatóterem, valamint egy 120 m²-es rendezvényterem fog megépülni. Emellett a projekt során megvalósult beruházásokat akadálymentesen fogják kivitelezni. (web 29)

Jászsalsószentgyörgy: A Szentháromság Római Katolikus templom: Rábel Károly tervei alapján épült 1793-ban. 200 éves évfordulójára, 1993-ban renoválták az épületet, a felújított templombelsőt 2008-ban adták át. A templomkertben találhatóak a Kálvária- és az Immaculata szobrok. (BATHÓ E. 2011)

Jászapáti: Műemlékekben gazdag a város, a főtéren található a barokká átalakított kéttornyú Római Katolikus templom. A temetőben található a 18. századi barokk kápolna és kálvária, valamint a papi sírkő. A város útjai mentén Mária- és Nepomuki Szent János-szobrok találhatóak. (BATHÓ E. 2011)

Jászárokszállás: A Szentháromság Római Katolikus Templom műemlék jellegű, barokk stílusú, 1767-ben épült, a vele szemben lévő téren található a szintén barokk Mária-oszlop. A Külső Fogadó is barokk stílusjegyeket visel. A 18. század első feléből származó műemléképület postakocsik lovainak váltóállomása volt annak idején. (BATHÓ E. 2011) Az épület felújítása elkezdődött, az eredetivel megegyező állapotot szeretnének létrehozni. A következő lépésben a mellette lévő egykori üzemet is rendbe szeretnék rakni, majd később vendégszállásként üzemeltetnék az épületegyüttest. (web 30)

Jászberény: A Déryné Művelődési Központ a volt Lehel Szálló 1894-ben készült épületében működik. 1996-óta a Gyermek Háza is itt található. A Művelődési Központ felelős a város számos rendezvényéért, valamint a közművelődés és a kultúra iránt érdeklődők igényeinek kielégítéséért. Az épület előtti téren áll a Korsós lány kútja, melyet a redemptio 250. évfordulójára állítottak. A Nagyboldogasszony Főtemplomnak már 1332-ben állt az épülete, eredetileg gótikus stílusú volt, többszöri építkezés után nyerte el a mostani barokk

és klasszicista stílusát. A templom belső boltívei 1909-ben lettek festve. Az itt található Angster orgona a város és az ország jelentős értéke. A Ferencesek Temploma gótikus stílusú, 1472-ben épült. A templomot a török hódoltság idején feldúlták, 1772-ben lett újjáépítve, ezután Jézus Szíve Templom lett a neve. 2003-ban a templom belseje teljes restauráláson esett át. Mellette található a ferences kolostor, ami szociális otthonként működik jelenleg. A Jászkun Kerületek Székházát 1734-ben a Pesti Invalidus Ház készítette, később épült az udvarába az új börtönépület. Az épületet 1780-ban barokk rokokó stílusban átépítettek, napjainkban a városi bíróság működik itt. A Városháza látványos díszes a főtéren, klasszicista L alakú épület, amely 1838-39-ben épült. A Szent Rozália Kápolna a városközpontban található klasszicista stílusú műemlék, 1840-ben épült. A kápolna két oldalán utólag elhelyezett Nepomuki Szent János és Bánkodó Krisztus szobrok találhatóak. A Lehel Filmszínház előtti parkban található Rokokó kőszobrok egykoron az 1782-ben épült Jászkun Kerületi Székház homlokzatát díszítették. A Kőképek Jászberény egykori határát jelölték, ezekből három található jelenleg a kivezető főutak mentén. Érdeemes még megemlíteni az útmenti keresztet és festett szobrokat.

Jászboldogháza: A város területén található 3 Szent Vendel szobor a 19. századból származik. A Jászságban nagyon élénk volt a Vendel-tisztelet, az így alakult Vendel Társulatok állítottak szobrokat leggyakrabban a legelők szélén. A Szent Vendel Társulat még napjainkban is működik. (BATHÓ E. 2011)

Jászdózsa: A 18. században épült késő barokk római katolikus templom Szent Mihály Tiszteletére lett felszentelve, 2012-ben adták át a felújított épületet. Másik műemléke a falunak, az 1813-ben épült klasszicista Tarnahíd. (web 31)

Jászfelsőszentgyörgy: Két műemlék található a faluban. Az egyik, a barokk katolikus templom 1701-ből, a másik a bánhegyi présház, ami a régebben virágzó szőlőkultúra emlékeit őrzi. (BATHÓ E. 2011)

Jászfényszaru: A Római Katolikus Templom a Szabadság Téren áll. A 15. századi gótikus templomot a 19. században barokk stílusban építették újjá, a Jézus életéből vett jeleneteket ábrázoló freskók 1961-ben készültek egy renoválás során.

Jászivány: A Jézus Szíve templom 1930-ban épült az egykori középkori gótikus templom helyére.

Jászkóhalma: A község látnivalói közé tartozik a 15. századi eredetű, de 1700-as években bővített késő barokk templom, valamint a 200 éves népi műemlék farazatos istálló.

Jászkisér: Az egyetlen Jászsági település, ahol 2 felekezet temploma is letalálható. A református templom jelenlegi épülete 1785-ben épült, a katolikus templom 1773-ban. (BATHÓ E. 2011)

Jászladány: A Hősök terén áll az 1780-81-ben épült barokk templom, a mellette lévő kertben található a Szentháromság-szobor. Ugyancsak a téren foglal helyet az 1757-ből származó barokk Kálvária. (BATHÓ E. 2011) A Jász Remény Parkot 2010-ben alakították ki, itt található a Jász kisleány szobor. (web 32)

Jászszentandrás: A Római Katolikus Templom 1903-ban épült neogótikus stílusban, freskói 1933-ban készültek el. A templom mellett található a 2008-as Trianon emlékmű, a világháborús emlékművek és a Szent András Apostol szobor is. Az IPA parkot a Nemzetközi Rendőrszövetség alapította 1998-ban, melynek központi eleme a 80 tonnás diabáz sziklatömb, valamint az előtte látható bronzszobor ami az IPA alapítóját ábrázolja. A Park egy 46 hektáros tölgyerdő szomszédságában található. (BATHÓ E. 2011)

2.2.2. Múzeumok és helytörténeti gyűjtemények

Alattyán: Az alattyáni születési Gecse Árpád szülőházában megtekinthető a művész életútja, valamint 67 olajfestmény is, melyeknek központi témája a jász emberek, táj és mindennapok. 2014-ben adták át a pályázat segítségével felújított Gecse Árpád Emlékházat. (web 33)

Jánoshida: A Virág Gellért Emlékház és Helytörténeti Gyűjtemény 2009-ben nyitotta meg kapuit. Itt a hagyományos berendezése látható egy olyan paraszti családnak, aki Jánoshidán élt. A mindennapok eszközeit az 1800-as évektől mutatja be. (web 34)

Jászsalsószentgyörgy: A község 2013-ben vásárolta vissza a horgászto partján lévő Erzsébet malmot, amit pályázati úton nyert pénzből felújítottak. Az itt látható kiállítás szemlélteti a liszt hagyományos őrlési folyamatát, továbbá

kialakítottak egy madármegfigyelő helyet és madárbarát kertet is. A vízimalom épülete továbbá rendezvényhelyszínként is funkcionál. (web 35)

Jászágó: Az Öregház 2007-ben nyílt meg, hiteles képet ad az egykori paraszti életről. A Jászságban egyedülálló látványosság az itt található Iskolatörténeti Gyűjtemény. Ezen felül régészeti, helytörténeti és néprajzi kiállítás is várja az idelátogatókat

Jászapáti: A Vágó Pál Helytörténeti Gyűjtemény bemutatja az európai híró festőművész szülőházát, valamint a város másik híres szülöttének, Mihály Béla keramikusnak gyűjteményét is. A Kiállítótér nevű termet 2015-ben adták át, a redemptio 270. évfordulójára, bemutatja a redemptio történetét, a jászapáti érdekeltségű redemptus családokat és az eddigi Jászkapitányokat. További honismereti érdekességeket lehet megtekinteni a Tanyamúzeumban.

Jászárokszállás: 1994-ben hozták létre a Jászházat, mely egy módos gazda hagyományos lakberendezését mutatja be. (BATHÓ E. 2011)

Jászberény: A Jász Múzeumot 1874-ben, az országban elsők között alapították, ahol a Jászok múltjának emlékei, valamint az ország egyik legrégebbi történelmi ereklyéje, a Lehel kürtje vagy más néven Jászkürt is található. A múzeum folyamatos kutatómunkájával, könyvkiadásaival és rendezvényeivel kiemelt szerepet tölt be a Jászság kulturális és turisztikai életében. (BATHÓ E. 2011) Pályázati alapon 60 millió forintot nyertek el oktatótér és tanulmánytár kialakítására. (web 36) A Jászkürt szimbolizálja a jászok összetartozását, emiatt a 18. században a Kültre került a jász települések pecsétképe. Ezen túl hagyománnyá vált az is, hogy nem jász születésű arra érdemes személyek, a Jász Múzeumban tett látogatásuk során a Kürtöt megérintve, ünnepélyesen díszjásszá lettek fogadva. A Kürt számos intézmény, vendéglátóhely és fogadó nevében is feltűnt, valamint a korabeli iratokon is megtalálható. (SELMECZI L. 2008) A Hamza Múzeum Hamza Dezső Ákos és felesége alkotásait, valamint más a Jászsághoz kötődő képzőművészek útját és alkotásait is bemutatják. A házaspár 36 év brazíliai tartózkodás után tért haza, az itt őket ért benyomásokat figyelhetők meg a kiállított munkáikban. (web 37) A Szikra Galéria a térség legnagyobb és legjellegzetesebb gyűjteménye a Jászságot jellemző műtárgyakból, melyeket Szikra István műgyűjtő gyűjtött össze. Emellett a galéria alsó szintjén található

étteremben szezonálisan változó kínálattal, helyi termelőktől vásárolt alapanyagokból készülő ételeket kóstolhatunk.

Jászfényszaru: A Kiss József Helytörténeti Gyűjteménybe 1970-ben kezdték a település és környező tanyavilág tárgyi emlékeinek gyűjtését. A gyűjteményt 1983-ban, egy módos gazda nádtetős házában nyitották meg. (BATHÓ E. 2011)

Jászkóhalma: A Horváth Péter Helytörténeti Gyűjteményt 1967-ben egy istállóban hozták létre elsőként, amely 1996-ban költözött új helységbe, és 2 évre rá megnyitotta állandó kiállítását az egykori népi élet emlékeiből. Emellett bemutatják a kenderfeldolgozás tárgyi emlékeit, valamint külön helyiségben lehet megtekintni a helyi kötődése Laki Ida festőművész munkáiból készült kiállítást. Itt található a Félegyházi Madonna is. (web 38)

Jászkisér: 1981-ben hozták létre a Csete Balázs Helytörténeti Gyűjteményt, valamint a községben található még Mezőgazdasági és Géptörténeti Gyűjtemény is. (BATHÓ E. 2011)

Jászszentandrás: 2007-ben adták át a felújított Helytörténeti Gyűjteményt, melyben az állandó és időszakos kiállítások mellett Huszárovics Antalné szalmafonó munkái is megtekinthetőek. Az ország első szarvasgomba múzeumja is itt található, amit Stuchlik László hozott létre családja erdőjében. (web 39)

Ezekén felül Tájház működik még Jászladány, Jászboldogháza, Jászivány és Jásztelek településeken is. Ezek funkciója és kínálata hasonló, a paraszti élet bútorzatát és a helyi lakosok által összegyűjtött tárgyi emlékeket mutatják be.

2.2.3. Egyéb látnivalók

Jászberény: A Lehel Filmszínház 2010-ben nyitotta meg kapuit, filmvetítések mellett rendezvények is helyet kapnak az épületben. A Hűtőgépgyár mellett található a Jászberényi Állat- és Növénykert, amely évről évre fejlődik és bővíti szolgáltatásait. Az évek során a kezdeti 18.000 látogatóból mára már 80.000 látogató jön évente és a 26 perces programból több órára nőtte ki magát. Az országban elsőként vezették be itt a látványtetést. (JÁSZBERÉNY VÁROSI ÖNKORMÁNYZAT 2016) Ha valaki a lovas tevékenységek iránt érdeklődik, akkor az Ugrin tanyán lovasoktatásra és akár gyermektáborokba is lehet jelentkezni. A

város határában van a Sasközpont, amely a Hortobágyi Nemzeti Park és a Magyar Madártani Egyesület közös látogatóközpontja gyalogos és biciklis tanösvénnyel, kiállítással, valamint ragadozómadarakkal várja az érdeklődőket. A gyerekek számára nyáron több turnusban szerveznek táborokat.

Jászsalsószentgyörgy: A község határában a Lovas Centrum területén lehetőség van lovaglásra, lovaskocsizásra, állatsimogatásra és rendezvények lebonyolítására is.

Jászivány: A városban a Turul Vendégház nagyobb csoportokat is képes befogadni. Programkínálatukba tartozik az autentikus falusi birka- és disznóvágás, melyeket egyénileg vagy akár csapatépítő programként is igénybe lehet venni. (web 40)

Jászdózsa: A Tarna közelségét kihasználva van lehetőség horgászni, illetve kajakozásra vagy kenuzásra az idelátogatóknak. Ezen felül a Huszár Tanya kínál lovaglásra, kocsizásra, lovas bemutatókra és íjászatra programokat. (web 41)

Jászárokszállás: A Petőfi Művelődési Ház aktív színtere a város kulturális életének, rendezvényeknek, előadásoknak, koncerteknek és időszakos kiállításoknak ad otthont. Az 1997-ben alakult a Görbe János Színjátszókör, amely a helyi publikum mellett más városokba is elszokott utazni, hogy szórakoztassa közönségét. A 2000-ben alakult Fortuna TSE évente kétszer tart táncgálát, illetve számos fellépésen vesznek részt az év során, külföldön és belföldön egyaránt. Az ÁllatbarátkoZoo kisebb állatkínálattal rendelkezik, mint a berényi állatkert, viszont számos programot szervez a gyerekeknek, például koncerteket, kisvasutazást, színházlátogatást és kézműves foglalkozásokat is.

Jászfényszaru: Számos művészeti csoport tevékenykedik a városban. Nagy hagyománya van az amatőr színjátszásnak, a Napsugár Gyermekszínpad és a Fortuna Egyesület remek munkájának köszönhetően alakult ki a városban egy országosan is elismert drámapedagógiai műhely. Ebbe csatlakozott be 10 éves működése után a Borostyán Társastáncklub is. (BATHÓ E. 2011)

Jásztelek: A város határában található Eldorádó Horgászto sokféle halfajtával rendelkezik, éjszakai horgászatra, kültéri bográcsozásra is lehetőség biztosít, illetve sátorhelyet és lakókocsit is lehet bérelni itt. (web 42)

2.4.Népi kultúra, hagyományörzés

2.4.1.Népvisélet

A jász népviseletre utaló legkorábbi adatok Selmeczi László 1980-90-es éveiben végzett ásatásának eredményeiből valók. Ezen tárgyak a 13-15. századból valók, keletről származnak, azonban a Jász viseletre kár ebből messzemenő következtetéseket levonni. Ezek inkább azon itt élők viseletét tükrözik, akik egykor betelepültek a Jászság területére.

A jász viselet a 18-19. században élte a fénykorát. A redemptio utáni fejlődés remek lehetőséget adott a ruházat fejlődésére is. Ehhez nagy segítség volt, hogy a Jászságterületén megjelentek a török kelméket áruló görög kereskedők, akik később le is telepedtek itt. A 19. században elkezdett terjedni a színes gyári textil, ami újabb változást hozott az öltözködésben. A Jászkunországban folyó élénk katonai élet is befolyással volt a viseletre, korabeli vélekedések szerint a 12. Jászkun Nádor Huszárezred Európa egyik legdíszesebb egyenruháját viselte.

A jász viseletet először az 1970-80-as években próbálták rekonstruálni. A jász öntudat erősödése, és a történelmi múlt kiváltságai voltak a fő motivációk ezen törekvésekre. Ennek első képviselője a napjainkban már nemzetközi hírnevű Jászsági Népi Együttes néptáncsoport volt, akik fontosnak tartották, hogy az általuk az összegyűjtött néptáncokat és népdalokat hagyományos viseletben adják elő. Az első ruhabemutató 1973-ban a debreceni Virágkarneválon történt, több kevesebb sikerrel. Az első próbálkozások inkább jelmezszerűre sikeredtek. A viselet feltámasztásának érdekében 1990-ben Jászberényben megalakult a Jász Lovas Bandérium, akik megvarratták az egykori díszes huszárezred öltözetét, azóta is ezt hordják minden ünnepen. Ekkoriban rengeteg civil szervezet, népdalkör, hagyományörző egyesület alakult, a legtöbb mai napig működik.

Fontos állomás volt a Jászkun redemptio 250 éves évfordulójának ünnepe, melyet 1995-ben rendeztek meg, melynek alkalmából a jász települések képviselői hagyományörző népviseletben jelent meg. Napjainkban a különböző hagyományörző csoportok, huszár bandériumok, népdal és pávakörök életében nagy hangsúlyt kap az autentikus Jász viselet megjelenítése, valamint

több helytörténeti múzeumban is bemutatják a népi viseletet történetét. (BATHÓ E. 2013)

2.4.2.Népművészet

Népdalkörök, kórusok, pávakörök

A Jászság településein az élénk hagyományőrzésében kiemelkedő szerepet játszanak a helyiekből szerveződött népdalkörök. Ezen csoportok célja a jászsági népdalok összegyűjtése és továbbadása a következő generációknak. Gyakori fellépők a helyi és térségi rendezvényeken, valamint a Jász Világtalálkozón, de egyes csoportok nemzetközi megmérettetéseken és fellépéseken is részt szoktak venni. (BATHÓ E. 2011)

Az alábbi településeken működik népdalkör:

- Jászberény: Déryné Kórus
- Jánoshida: Hidi asszonykórus
- Jászágó: Jászágói Népdalkör, Kiscsillag (gyermek) Népdalkör
- Jászsószentgyörgy: Rozmaring Asszonykórus
- Jászárokszállás: Rozmaring Népdalkör
- Jászfelsőszentgyörgy: Kéknefelejcs Népdalkör, Rozmaring Pávakör
- Jászboldogháza: Csillagvirág Énekkar Egyesület
- Jászkóhalma: Pávakör
- Jászszentandrás: Pávakör, Kamara Kórus
- Jásztelek: Akácvirág dalkör

Néptáncgyűttesek

Jászberényben működik az országosan is elismert Jászság Népi Együttes, akik a megtanult formációkat autentikus formában, a térségre jellemző népviseletben adják elő. Továbbá táncos hagyományokat őriz a Jártató Ifjúsági Táncgyűttes és az Árendás, Barkóca, Borbolya és Galagonya Gyermekek Néptáncgyűttesek. A Jásztánc Alapítvány 1995-ben alakult Jászapátin. Országos és külföldi fesztiváloknak is rendszeres résztvevője a szintén Jászapátiból

származó Hétszínvirág Táncegyüttes. Jászfényszarun az Iglíc Gyermekek Néptáncegyüttesben tanulhatják meg a helyi fiatalok a néptánc fortélyait. Jászkisér 1994-től otthona a Pendzsom Folk Fesztiválnak, amelyet a helyi néptáncegyüttesek, a Pendzsom és a Szökkenők szerveznek. Ezen a fesztiválon országos és nemzetközi felmérők is megmérettetik magukat, a legjobb előadásokat díjazzák is. Jászszentandráson a Búzavirág Néptáncsoportban ügyeskednek az általános iskola tanulói. (BATHÓ E. 2011)

Kézművesség

Jászárokszálláson a hagyományos kézművességet hivatott tovább adni a városban működő Tarisznyás Műhely, ahol kicsik és nagyok egyaránt kipróbálhatják a kosárfonás, kötél fonás és csuhéból kötés mesterségét. Ezen felül a különböző ünnepekre különböző programokkal is készülnek, például húsvétra tojásfestéssel, iskolakezdésre a kukorica többretű felhasználásával, adventre karácsonyi készülődéssel és díszek készítésével. Nyári egyhetes táboruk alatt a népi mesterségek mellett néptánc és népzene oktatás is zajlik. (web 43) Jásziványon a Fazekas házban helyiek által készített ajándéktárgyakat, konyhai eszközöket tudunk vásárolni, illetve egyedi megrendeléseket is szívesen teljesítenek. (web 40)

Huszárbandériumok

Jászberényben 1992-ben jött lére Bolla János alapításával a megyében elsőként a Jász Lovas Bandérium, majd később a Lehel Huszárbandérium és Lovasegylet. Jászfényszarun a Szűcs Mihály Huszárbandériumot 1996-ban hozta létre a Fényszaruiak Baráti Egyesülete. Ezen lovas társaságok célja a Jász huszárbandériumi hagyományok felkutatása, megőrzése és megismertetése, valamint a közösségformálás. A Jász és a Szűcs Mihály Bandérium hírneve országos és nemzetközi szinten is ismert, számos helyszínen öregbítették már a Jászság hírnevét. (web 44)

2.5.Rendezvények

A Jászságra területén a kulturális és hagyományőrző rendezvények a legjellemzőbbek. A községek többsége tart a nyáron valamilyen jellegű nyári programokat, ahol a helyi és térségi művészeti csoportok, valamint meghívott

ismertebb fellépők is képviseltetik magukat. Az év további időszakában ősszel jellemzők a szüreti multságokat, télen pedig az adventi időszakban vásárok és színes programsorozatok tarkítják a települések életét. Mindenképpen ki kell emelni, hogy ugyan sok programlehetőség van a térségben, azonban ezek helyi vagy regionális jelentőségűek csak. Én most csak az 5 általam leglátogatottabbnak és legismertebbnek gondolt rendezvényt szeretném röviden ismertetni. Ezen eseményekre jellemző, hogy belépőt nem kell fizetni, így pontos vendégforgalmi adatok sem állnak rendelkezésemre róluk. Az biztosan elmondható, hogy ezen rendezvényekből csak profitálni tud a térség, erősíti a közösség összetartozását, illetve számos beruházást is ösztönöz.

Jász Világtalálkozó

Az ősi szabadságuk visszaszerzésére és a Jász összetartozásra emlékeznek ezen ünnepek során. Az első Jász Világtalálkozót Jászberényben rendezték, a redemptio 250. évfordulójára, 1995-ben. Azóta minden év tavaszán más Jász település ad otthont a rendezvénynek, melynek szervezésében a helyi önkormányzat, valamint a Jászok Egyesülete vesz részt. A három napos ünnepség forgatókönyve az évek alatt állandósult, de minden település hozzáteszi a helyi sajátosságait. A rendezvény mindig pénteken kezdődik, ekkor nyitják meg a kiállításokat, valamint ünnepélyes megnyitóra is sor kerül a rendező város főterén. Szombaton reggel egy ünnepi katolikus római szentmisével kezdődik a nap, amiben az egri érsek működik közre. Ezután következik a rendezvény leglátványosabb mozzanata, amikor a résztvevő Jász települések saját zászlójuk alatt színpompás népviseletükben felvonulnak, a menetet a Huszárbandériumok vezetik. A felvonulás után díszünnepség keretében megszólaltatják a Jászkürtöt, majd a köszöntők után átadják a Jászságért Díjat, valamint megválasztják az új Jászkapitányt. A kapitány mindig a rendező településről kerül ki, címét a következő Világtalálkozóig viseli. Ez a cím inkább csak jelképes, a Jászság rendezvényein kell részt vennie, valamint megnyitók és ünnepek színvonalát emeli a jelenlétével, Ő a Jász összetartozás képviselője. A további programok színesek és mindenki számára érdekesek lehetnek. Bemutatkoznak a települések művészeti és hagyományörző csoportjai, a pávakörök, a helyi termelők áruiból kirakodóvásár nyílik, a mesterségek utcájában kézzel készített tárgyakat vásárolhatunk, étel- és italkülönlegességeket is kóstolhatunk, megtekinthetjük az

újonnan megjelent művelődés- és helytörténeti kiadványokat is de számos vetélkedőre és sportprogramra is sor kerül. (DOBOS L. 2009) A leglátogatottabb program a szombat esti koncert, amelyre mindig valaki országosan ismert könnyűzenei előadót hívnak meg, a tavalyi Jászfényszaru találkozón Rúzsa Magdi és a Cozombolis szórakoztatta a közönséget. A Világtalálkozó programjai ingyenesen látogathatók.

Csángó Fesztivál (Jászberény)

A Jászság Népi Együttes kutatja nem csak a Jászság területéről származó, de az egész magyarság életét körbefonó néptáncokat és azok eredetét. 1990-ben jutottak ki Moldvába egy gyűjtőút kapcsán, ahol meg is hívtak erdélyi és moldvai táncosokat a Nemzetközi Tánc- és Zenésztáborba azzal a céllal, hogy megismertessék az itthon élő emberekkel az elszigetelt Csángó magyarok kultúráját és sorsát. Ezután 1991-ben rendeztek először Csángó Fesztivált, ami az országban az első olyan fesztivál volt, ami környező országok kisebb kultúrája felé nyitott. A rendezvény célja az elszigetelt Csángók sorsának javítása és közelebb hozása az anyaországhoz, valamint a népek közötti együttműködés és elfogadás erősítése. (web 45) Az ünnepség aktualitását mutatja, hogy 2018-ban már 28. alkalommal rendezték meg a fesztivált, ami 6 napon át tartott, közel 60 programmal és több mint 100 népművésszel és kézművessel a Margit-szigeten. A rendezvényen a néptánc és a népzene a főszerep, de emellett gyermek és családi programok, gasztronómiai különlegességek, néprajzi kiállítások, fényfestés, tűzijáték és számos érdekes program várja a látogatókat. Ugyan vannak kiemelt koncertek a rendezvény ideje alatt, amelyekre belépőt kell fizetni, de a programok többsége ingyenesen látogatható. A fesztivál idejére szervezik továbbá a Nemzetközi Tánc- és Zenésztábor, a Kárpát-haza konferenciát, valamint az Ízek Terét és Utcáját, ahol pálinka és bormustra mellett gasztronómiai különlegességeket kóstolhatunk. (web 46)

Nemzetközi Mézvásár és Méhésztalálkozó (Jászberény)

A kulturális programok mellett gasztronómiai események is vannak a Jászságban, ilyen az ország legnagyobb méhészeti rendezvénye, ahol a termelők találkoznak az eladókkal és a fogyasztókkal. Az egynapos rendezvény idén 28. alkalommal került megrendezésre, programkínálata igen változatos. Két kiemelt

helyszínen zajlanak az események, az egyik a Bercsényi úti Sportcsarnok, ahol a méhészeti eszközök, valamint méz vásár mellett különböző kiállítók is helyet kapnak, valamint népművészeti vásár is megtalálható itt. Ugyancsak itt történik a mézkirálynő megkoronázása is. A másik helyszín az Ifjúsági ház, ahol a szakmában jártas előadókat hallgathatjuk meg. A városban ilyenkor kerül megrendezésre a fogathajtó verseny, valamint egyéb kapcsolódó programokat is szerveznek. A rendezvény látogatása díjmentes. (web 47)

Birkafőző verseny (Jászárokszállás)

A gasztronómiai megmérettetés évről évre nagyobb tömegeket vonz a városba. 2018-ban 19. alkalommal került megrendezésre, és több mint kilencven nevező állt a bogrács mögé, hogy megmutassa főzőtudását. A birkapörkölt hagyományos jász étel, ezt kell minél ízletesebbre készíteni a nevezési díj ellenében kapott húsból a szakácsoknak. A kóstolásra mindig országos szinten elismert szakácsot hívnak a szervezők. A birkafőző verseny az Árokszállási Nyár programsorozat egyik fő eleme. A rendezvény további programjai 3 napig tartanak, ezalatt számos kiállítás, gyerekprogram, sportolási lehetőség, tűzoltó bemutató, valamint a helyi tánc és énekkörök előadásai és számos koncert is megtekinthető. Érdekesség az idei évre már hagyománynak számító, 9. alkalommal megrendezésre kerülő kakaskukorékoló verseny. (web 48)

Jász-Expo és Fesztivál (Jászberény)

Idén 8. alkalommal rendezték meg a kiállítással egybekötött fesztivált. A rendezvény során a Jászság területén működő vállalkozások, elsősorban kis- és középvállalkozások a standjaikon bemutatják magukat, ízelítőt adnak tevékenységükből, így növelve ismertségüket és keresletüket. Továbbá az expón lehetőségük lehet a munkaerő toborzására is. A rendezvényt a Jászkürt hangja nyitja meg, ezután számos megnyitó beszéd következik, majd különböző ösztönző díjak kerülnek kiosztásra a cégek között. A programok időtartama 3 nap, ezalatt a kiállítók standjai mellett számos kulturális bemutató is vonzza a látogatókat. A rendezvény célja, hogy a Jászság területén élők a Jászság területén termelt termékekre költsék el a pénzüket, azaz helyi termelőktől vásároljanak, mert ez szolgálja közvetlenül a térség fejlődésének érdekét. A kiállítók között fellelhetőek

a tágabb térségből érkező jól működő cégek is, melyek a kölcsönös együttműködés megerősítésének jegyében kapnak kiállító helyeket. (web 49)

2.6.Gasztronómia

A Jászság népi táplálkozása a 20. század elején téli és nyári étkezési rendre volt bontható. Legfőbb jellegzetessége, a tejes ételek nagy arányában, illetve a kemencében sült ételekben rejlett. Nyári étkezéseik rendjét a határban végzett munkához igazították. Maguk az ételek nem voltak túl változatosak, az évszakokhoz igazodtak, nyáron a férfiak a munkával párhuzamosan gyakran főztek paprikáskrumplit vagy egyéb egyszerű ételt maguknak. Meghatározó volt a krumpli szerepe, egész évben, változatos formában készítették el. Hagyományosan sok birkát tartottak, azonban ezek húsát legtöbbször csak ünnepi alkalmakkor fogyasztották. Kiemelt alkalom volt az esküvő. Ilyenkor a jó gazdák igyekeztek az elengedhetetlen pálinkát és bort saját maguk előállítani. Jellegzetes étel volt a lakodalomban a tyúkhúsleves csigatésztával, birkapörkölt, éjfélkor a sült hús és a lagzis rostélyos kalács. Édességként szalagória, vajas tészta, kuglóf, béles, fánk, bejgli, vízen kullogó, rétes és túrós lepény voltak általában terítéken.

Gyakran lehet azzal találkozni, hogy egyes ételek megnevezése az ország egyes területein eltérő, a Jászságban is vannak olyan meghatározások amelyek máshol ismeretlenek. A burgonyagombóclevés mint gölődin vagy nagyhaluska leves, a tökfőzelék mint tökkáposzta, a dödölle mint krumpli ganca, nyögvenyelő vagy krumpli szuszogó, a tócsni mint macok, a lekváros derelye mint barátfüle, a farsangi fánk mint pampuska, a csörögefánk pedig mint herőce ismert a kistérségben.

Jellegzetes étel a pandúr gulyás, mely borjúból készül és különlegessége, hogy sertésvelőt tartalmaz, továbbá a jászsági birkapörkölt, mely nem összekeverendő a kunságival. A Jászság területén több településen is hagyománya van a pörkölttorta azaz égetett torta készítésének, amely a lakodalmakban az évek során a rostélyos kalácsot váltotta fel. Különlegesség a vízen kullogó, mely nevét onnan kapta, hogy a tésztát konyharuhába csomagolva kell felakasztani egy fakanálra és így hideg vízbe tenni addig, amíg fel nem jön a víz tetejére. (DR. BATHÓ E. és KISS E. 2012)

Italok terén a jászági mézes pálinka a 16-17. században volt országosan ismert, napjainkban likőrként forgalmazva találkozhatunk vele a boltokban. Az akácmézen túl az akácfa virágát is felhasználták, ebből akácvirág italt készítették. A pálinkafőzésnek nagy hagyománya van a Jászságban, csak Jászberényben 11 főzőüzem található, köztük az Erős Pálinkafőzdével, amely 1929-óta foglalkozik főzéssel és lepárlással. A bódi szilva termőterülete a Jászág és Dél-Heves, hagyományos alapanyaga az itt készülő pálinkáknak és lekvároknak. (FÁBIÁN-RIGÓ A. és FÁBIÁN-RIGÓ ZS. 2017)

3.A Jászság turizmusának helyzete

Ebben a fejezetben megvizsgáltam a vendégfogadás különböző elemeinek alakulását 2011-2017 időszak között.

3.1.Szálláshelyek

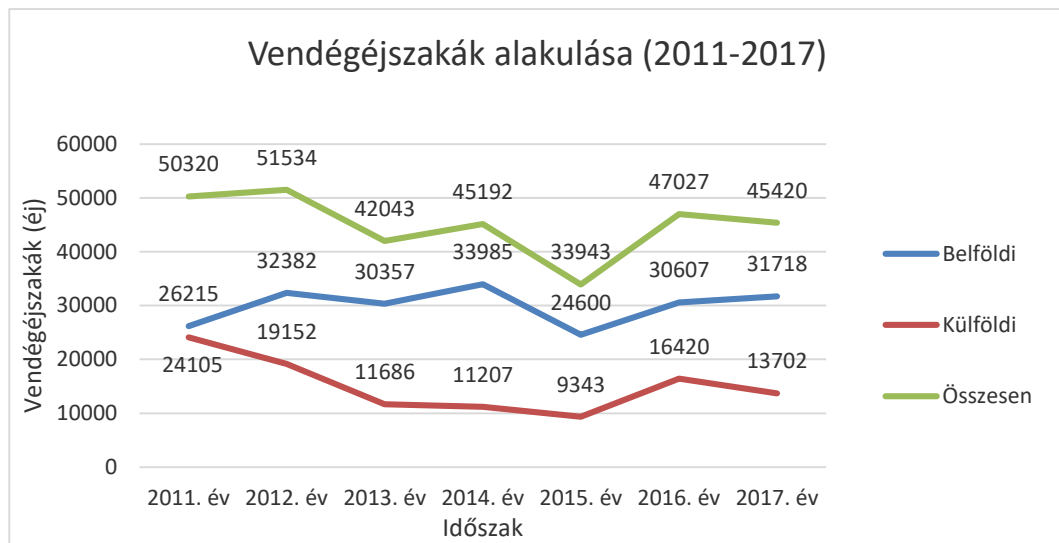
Kereskedelmi szálláshelyek

Mielőtt átnéznénk az elmúlt 7 év változásait, meg kell említeni a 2015-ös évet, melynek adatai kiugróan alacsonyak Jászberény járásban. Ehhez hozzá járulhat a későbbiekben említésre kerülő Mizse Motel leégése, de vendégforgalmi adatok terén olyan mértékű a visszaesés, hogy feltételezésem szerint valamilyen adatszolgáltatási hiba lehet a rendszerben.

2017-ben a KSH adatbázisa szerint a kereskedelmi szálláshelyek száma Észak-Alföld turisztikai régióban 425 darab, ebből Jász-Nagykun-Szolnok megyében 115 darab található. Ugyanitt a Jászság kistérségben 11 kereskedelmi szálláshely van nyilvántartva, Jászapáti járásban 8 egység, Jászberény járásban 3 egység. Szállástípusok szerinti megoszlást sajnos nem tudok ismertetni, mert adatvédelmi okok miatt titkosítva van. A nyilvános adatok szerint Jászapáti járásban a 8 egység közül 6 egyéb szállástípusú egység van, melyből 4 kemping. (7. táblázat)

A működő kereskedelmi szálláshelyek száma a Jászságban 2011-ben 13 egység volt, ami 2017-re 11-re csökkent, és az a 2 megszűnt szálláshely a Jászberényi járásban volt található. A kiadható férőhelyek száma ezzel szemben 1208 darabról 1634-re nőtt az évek során. Visszaesés a 2012-es és a 2015-ös évben volt. A 2015-ös év magyarázata a Jászteleki Mizse Motel leégése lehet. A 35 férőhelyes motel 2014 november közepén égett le, ebben az évben azzal az egyel lett kevesebb a szálláshelyek száma, és ezzel a 35-tel kevesebb a férőhely szám is. (web 50) A vendégek száma a kereskedelmi szálláshelyeken a Jászság területén a 2011-es 13.636 főről 15.200 főre nőtt 2017-re (+11%). Ebből 30% (4585 fő) Jászberény járásban, 70% (10615 fő) Jászapáti járásban szállt meg. Ez az arány megfelel a szálláshelyek területi eloszlásának arányával is. Azonban, Jászapáti járáson belül a vendégszám szinte változatlan 2011-óta, míg Jászberény járásban az elmúlt 7 évben ez a szám 40%-kal nőtt, a 2013-as és 2015-ös év

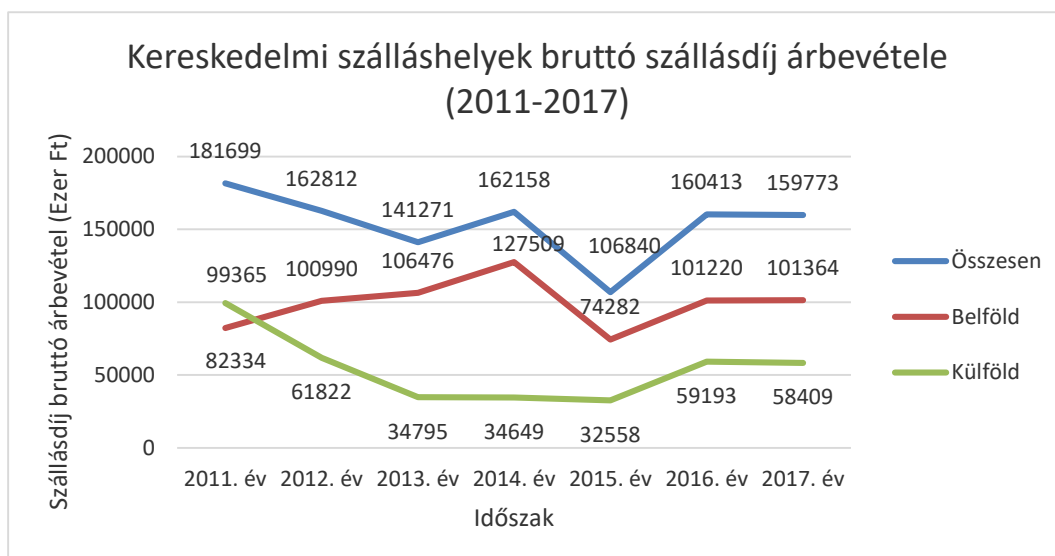
visszaesését leszámítva folyamatosan. Természetesen figyelembe kell venni, hogy nem nagy számokról van szó, így az ilyen arányú növekmény jól hangzik, hogy

4. ábra, Saját szerkesztés, Adatok forrása: KSH tájékoztatói adatbázis

40%, de a valóságban ez csupán 1337 főt takar. (8. táblázat)

A vendégek számának növekedése mellett a vendégéjszakák száma csökkent a vizsgált időszakban. A 2011-es 50.320 éjszakáról 2017-re 45.420 éjszakára esett vissza (-10%). Ennek jobb megértéséhez meg kell vizsgálnunk a vendégek összetételét. A belföldi-külföldi vendégek aránya 2011-ben 66-34 volt, amely 83-17-re változott. A belföldi-külföldi vendégéjszakák aránya hasonlóképpen, 52-48-ról 70-30-ra mérséklődött 7 év alatt. (4. ábra) Ennek ismerete azért fontos, mert alapvetően is igaz, hogy a belföldi vendégek rövidebb tartózkodási idővel utaznak, a külföldiek hosszabbal, és ez itt is megfigyelhető. Az átlagos tartózkodási idő, a vendégéjszakák és a vendégek számának hányadosaként értelmezhető. A belföldiek átlagos tartózkodási ideje a 2011-es 2,9 éjszakáról sokáig nem mozdult el, az utolsó 2 évben csökkent le 2,5 éjszakára, ezzel szemben a külföldiek átlagos tartózkodási ideje változatlanul 5,3 éj (hozzátéve, hogy a vizsgált időszakon belül pozitív és negatív irányú elmozdulás is történt). Így tehát a belföldi vendégek száma hiába nőtt 40%-kal, ha a hozzá tartozó vendégéjszakák csupán 20%-kal nőttek, emellett a hosszabb tartózkodási hajlandósággal jellemző külföldi vendégek és vendégéjszakák száma is 45%-kal csökkent. Az előbb ismert folyamatoknak következtében a térségben az átlagos tartózkodási idő a vizsgált időszak alatt 3,7 éjszakáról 3,0 éjszakára mérséklődött.

5. ábra, Saját szerkesztés, Adatok forrása: KSH tájékoztatási adatbázis

A hosszabb tartózkodási idő mellett nagyobb költési hajlandóság is jellemzi a külföldi vendégeket a szálláshelyeken. Átlagosan a vizsgált időszak alatt 1 külföldi vendég kereskedelmi szálláshelyen bruttó 13.000 forintot fizetett ki szálláshely szolgáltatásra, ezzel szemben ugyanez a mutató belföldi vendégre számolva átlagosan 9.500 forint. Tehát hiába nőtt a belföldi vendégek száma és a tőlük származó szállásdíj bevétel (+19 millió forint), ha a külföldi vendégek száma és a tőlük származó szállásdíj bevétel csökkent (-41 millió forint), mivel így a Jászság területén működő kereskedelmi szálláshelyek bruttó szállásdíj bevétele is csökkent 22 millió forinttal 2011-2017 időszak között. (5. ábra)

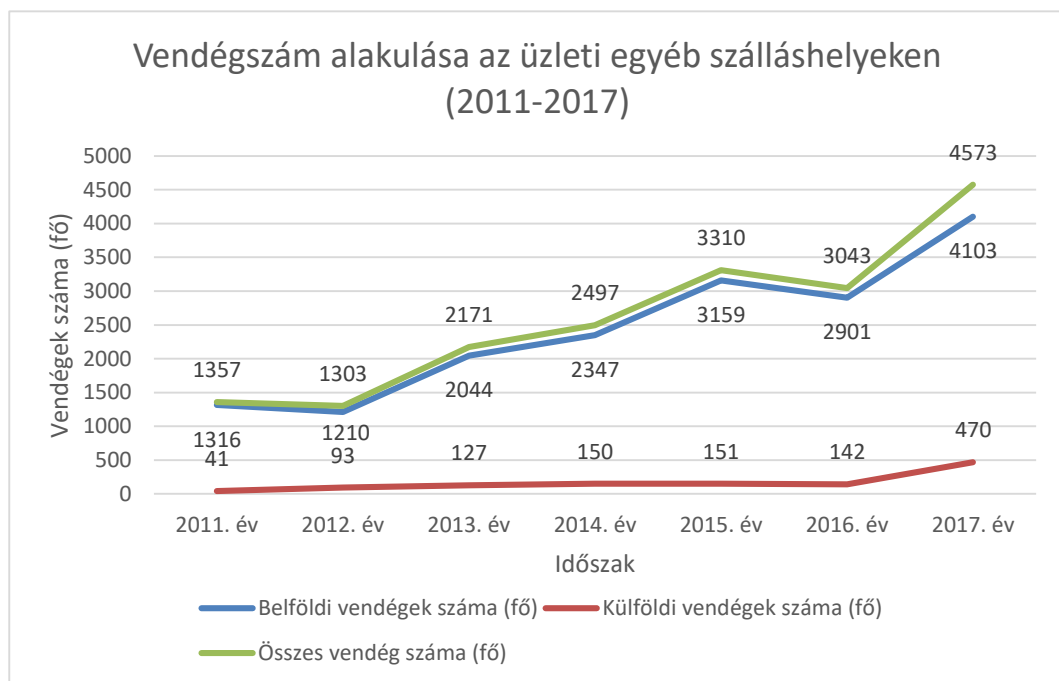
A szobák átlagára 2011-ről 2012-re megugrik, (11.200 forint → 14.100 forint), majd egy kicsit visszaesik, amit utána 2 évig tud tartani. Érdekeség, hogy ebben az időszakban az országos átlagár is 13.000 forint körül mozgott, a régió és a megye viszont bőven az országos alatt volt 10.000 forint körüli értékével. A visszaesés 2015-ben jött el, ekkor, mint egy 3.000 forintos zuhanással 11.000 forintra mérséklődött a jászsági szálláshelyek szobáinak átlagára. Ez talán megint a Mizse Motel leégésével lehet kapcsolatban. Ezután a 4 vizsgált terület közül a Jászság szobáinak átlagára volt a legalacsonyabb, viszont tudta tartani a többiek növekedési ütemét, és 2017-re le is hagyta, ha kevéssel is, az Észak-Alföldi régiót. 2017-ben a szobák átlagára a Jászságban 13.369 forint. (9.táblázat)

A revpar (1 szoba 1 működési napjára jutó szállásdíjbevétel) mutató sajnos mélyen alul múlja az országos, régiós és megyés értékeket is, 2011-2015 között

40%-kal csökkent az értéke, és sajnos ezután sem tudta felvenni a többiek növekedési ütemét, 2017-ben 3.561 forint volt a REVPAR értéke a Jászság területén. (6. ábra)

Üzleti célú egyéb szálláshelyek:

Az egyéb szálláshelyek nem felelnek meg a kereskedelmi szálláshely kategóriák egyikének sem. A Jászság területén is számos magán jellegű szálláshely található, 2011 és 2017 között a vendéglátók száma megduplázódott, 29 főről 62 főre. Ebből 42 fő Jászapáti járásban, 20 fő pedig a Jászberényi járásban tevékenykedik. Hasonlóképpen nőtt a kiadható férőhelyek száma is, 221 darabról 546 darabra, ami majdnem két és felszeres növekedés 7 év alatt. Emellett természetesen a szobák számának gyarapodása sem maradhatott el, 83 darabról 216 darabra nőtt a kiadható szobák száma 2011-17 időszak alatt. A növekedések ütemében egyedül 2012-ről 2013-ra látható némi visszaesés, de ez olyan kis mértékű, hogy a tendencián lényegében nem változtat, a magánszállások száma és kapacitása folyamatosan növekszik a térségben. (10. táblázat)

6. ábra, Saját szerkesztés, Adatok forrása: KSH tájékoztatási adatbázis

Vendégforgalmat nézve elmondható, hogy az összes vendégszám triplájára nőtt 7 év alatt (+3.216 fő), tehát a vendégforgalom nagyobb léptékű növekedést

tudott produkálni, mint ahogy a vendéglátók száma bővült. Az összes vendégszáma 2017-ben 4.573 fő volt, ami a harmada a kereskedelmi szálláshelyek azonos évi vendégforgalmának, de ehhez hozzá kell tenni, hogy a férőhelyek száma is 1:3 arányban van a kereskedelmi szálláshelyek javára. Ellenben, a vendégéjszakák száma 24.684 éj volt, aminek már csak a duplája a kereskedelmi szálláshelyek 45.420 vendégéjszakája a 2017-es évben. (8. ábra) Tehát általánosságban elmondható, hogy a vendégek a magán szálláshelyeken hosszabb tartózkodási idővel rendelkeznek, mint a kereskedelmi szálláshelyeken, azaz átlagos tartózkodási idejük 5,4 nap. A vendégéjszakák belföldi-külföldi aránya 2017-ben azonos a kereskedelmi szálláshelyekével, 70-30, azaz 16.149 éj és 8.535 éj, viszont a vendégek számának megoszlása már 90-10, vagyis 4.103 fő és 470 fő. Érdekes megnézni a külföldi vendégek átlagos tartózkodási idejét. Ennek értéke 2016-ig azonos a kereskedelmi szálláshelyeken lévő tartózkodási idővel, majd 2017-ben a vendégszám is ugrásszerűen nő, mintegy háromszorosára (+328 fő), illetve a tartózkodási idejük is tizenkétszeresére nő (+7.865 éj) az előző évihez képest, ennek következtében az átlagos tartózkodási idő megemelkedik 18,2 éjszakára, ami kiemelkedően magas. (9. ábra)

3.2.Vendéglátás

A vendéglátással kapcsolatos szám adatok a melléklet 11., 12. és 13. táblázatában találhatóak.

A kereskedelmi vendéglátóhelyek száma az Észak-Alföld turisztikai régióban 2011-2017 időszakban folyamatosan csökkent, átlagosan évente 4%-kal (6.591 egység → 5.370 egység). Üzlet típusok szerint vizsgálva egyedül a cukrászdák száma nőtt, 7 év alatt 46 egységgel. Jász-Nagykun-Szolnok megyében hasonló a helyzet, 2-3%-os évi csökkenés, (1.782 egység → 1.462 egység) és szintén csak a cukrászdák száma volt képes 38 üzlettel növekedni. Sajnos a Jászság tekintetében is ugyan erről a helyzetről beszélhetünk, 360 egységről 286 egységre csökkent a kereskedelmi vendéglátóhelyek száma, egyedül a cukrászdák száma tudott 9-cel emelkedni. Érdekes megvizsgálni az egyes üzlet típusok arányát az összes egységgel összevetve. A turisztikai régió és a megye arányai szinte megegyeznek 2017-ben, az éttermek és büfék 45%-át, az italüzletek és zenés szórakozóhelyek szintén 45%-át és a cukrászdák 10%-át teszik ki az összes

vendéglátóegységnek. A Jászság esetében annyiban változik, hogy a cukrászdák 12%-a, az italüzletek és szórakozóhelyek pedig 39%-a az összesnek. A Jászság esetében sajnos nem beszélhetünk egészen pontos adatokról, hiszen néhány város, például Jászágó adatai titkosítva vannak, de akadnak olyan városok is, ahol az összes kereskedelmi vendéglátóhely száma meg van adva, viszont az üzlettípus szerinti bontás hiányzik. A legtöbb vendéglátóhely Jászberényben található, viszont 2011 és 2017 között drasztikusan csökkent a számuk, 35%-kal, azaz 51 egységgel. A jelenleg itt működő 93 vendéglátóhely a Jászság területén található összesnek a 33%-a, 35-35 egységgel Jászárokszállás és Jászapáti vállal még 12-12%-ot az egészből, a maradék 43% a többi település között kisebb-nagyobb arányban oszlik meg.

4.A jászság turizmusának jövőképe

4.1.Kutatások elemzés

Primer kutatásomat mélyinterjú formájában tettem meg, 3 olyan személlyel sikerült értekezni, akik a Jászság életében meghatározó szerepet töltenek be és így saját tapasztalataik alapján hiteles képet tudnak nyújtani a jelenlegi és jövőbeli helyzetről. 7 kérdés tettem fel az alanyoknak, melyek közül az első 4 és az utolsó kérdés azonos volt. Kutatásommal kvalitatív adatok szereztem, melyek kiválóan segítettek a témában való tájékozódásban.

Első interjú alanyom Hortiné Dr. Bathó Edit volt. Végzettsége szerint etnográfus, jelenleg a Jász Múzeum igazgatója, valamint a Jászok Földjén Turisztikai Egyesületének is tagja. Számos publikációval, könyvkiadással és kutatással gazdagította már a Jászság örökségét, emellett pedig minden a térségben zajló kulturális rendezvény lebonyolításában szerepet vállal. Másodjára Bobák József úrnak, a Jászügyi Vendéglátók Egyesületének elnökének, valamint a Jászok Földjén Turisztikai Egyesület alelnökének tettem fel kérdéseket. Végül harmadikként Molnár Máriával, a jászberényi Tourinform iroda vezetőjével beszélgettem el.

Az első kérdésem ugyanaz volt mindenkinél, a Jászság attrakcióiról kértem ki a véleményüket. Mindhárom válaszadó az mondta, hogy sok érték és látnivaló található a térségben, főleg kulturális és hagyományőrző jellegűek. Emellett említésre került még az állatkert és a termálvízkészlet is. Bobák úr megemlítette, hogy hiányzik az egységes, „ütőképes” csomaggá szervezése a látnivalóknak.

Második kérdésemmel azt próbáltam kideríteni, hogy a jelenlegi szállás és vendéglátóhely kínálat mennyiben tudja kiszolgálni az ideérkezők igényeit. A legkritikusabb ezen a téren Edit volt, aki elmondta, hogy kevés az olyan szálláshely, amely éttermi szolgáltatásokkal vagy akár csak reggeli szolgáltatásával rendelkezik, ezért ezek nem alkalmasak kielégíteni a turisták igényeit. Szálloda egyedül Jászapátiban található, a központi és koordináló szerepet betöltő Jászberényben nincsen, ami negatívan hat a vendégforgalomra. Edit és Mária is kritikusan nyilatkozott a vendéglátóhelyek színvonaláról, nyitvatartásukról és mennyiségéről is, míg érdekes módon a szakmában

tevékenykedő Sas úr nem tért ki erre a problémára. Konszenzus volt a három interjú között abban, hogy a szezonálisan jelentkező nagyobb rendezvények ideje alatt szükséges lenne több és jobb minőségű szálláshelyre.

Harmadik kérdésként vendégéjszakák és turisztikai vállalkozások száma csökkenésének okát próbáltam kideríteni. Abban mindhárman egyetértettek, hogy a Jászok Földjén Turisztikai Egyesülettel az élen elkezdődött a kínálat egységesítése és a turizmus fejlesztése, de egyelőre leginkább csak elméleti síkon történt változás. További problémaként említették az együttműködés hiányát és a szakemberek alacsony számát. Edit szerint az is gátolja a fejlődést, hogy a szállás- és vendéglátóhelyek magánkézben vannak, és a tulajdonosoknak az azonnali profitszerzés az érdeke. Így történhet meg az, hogy az éttermek közül van, ami vasárnap van zárva, ezzel pont a hétvégén idelátogató vendégek számára nem elérhetők. Az attrakciók elérhetősége sem megfelelő, a helytörténeti gyűjtemények és tájházak csak időpont egyeztetéssel vannak nyitva. Edit elmesélte, hogy mikor szerveztek egy buszos tanulmányutat a Jászságba, akkor is volt rá példa, hogy hiába beszéltek meg előre egy múzeumba, hogy mennek, nem engedték be őket. Ennek tükrében az egyénileg érkező turisták nem fogják tudni megnézni azokat a hagyományörző kiállításokat, amik a térség egyik vonzerői. Érdekes, hogy ennél a kérdésnél is kiütközött a Sas úr és az Edit és Mária nézőpontjának különbözősége, hiszen míg Sas úr a látogatószám növekedése következtében várja a szolgáltatók színvonalának emelkedését, addig a másik két válaszadó a színvonal emelés hatására várja a turisták számának növekedését.

Negyedik kérdésként az térség ipari jellegének turizmusra gyakorolt pozitív vagy negatív hatását vizsgáltam. Ennél a kérdésnél teljes volt az egyetértés a válaszokban, mindenki elismerte, hogy valamennyire visszaveti a turizmust, hiszen a települések vezetői egyelőre megelégszenek azzal, hogy jól megy az ipari tevékenység és nem foglalkoznak a további ágazatok fejlesztésével. Viszont ezt a „hátrányt” előnnyé is lehetne kovácsolni az üzleti turizmusban. A gyárak külföldi és üzleti partnereiket jelenleg Budapesten szállásolják el a legtöbb esetben, mert a helyi szálláshely, vendéglátás és programkínálat színvonala nem megfelelő ennek a szegmensnek. Ezen kereslet kielégítése és a kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése is a jövőkép egyik iránya kell, hogy legyen.

Az ötödik és hatodik kérdés eltérő volt, próbáltam kicsit a szakterületükhöz közelebb álló témákba belekérdezni. Sas úrtól azt szerettem volna megtudni, hogy mennyire követik a vendéglátóhelyek a trendeket, valamint lenne-e kereslet ilyen jellegű egységekre. Az éttermek igyekeznek a különböző étkezési igényeknek úgymint allergia és intoleranciák megfelelni, hiszen ez elvárás. A Jászság területén működő éttermek legtöbbje bisztró jellegű, inkább hagyományos ételekkel a választékukban. Magasabb színvonalú, „fine dining” étteremre egyelőre nincs igény a szakember szerint, a vendégek számának emelkedésével viszont lenne. A Szikra Galéria az egyedüli étterem, ami követi a hazai és nemzetközi trendeket, keresletét a vállalkozások és gyárak vendégei adják javarészt. Kiemeli még, hogy a térségben kevés a jól képzett szakember, ami nagy gátja a fejlődésnek. Mária és Edit a rendezvények és tematikus utak jelenlegi helyzetéről nyilatkozott. A Jászság területén vannak helyi és regionális érdekeltségű rendezvények is, melyek iránt évről évre nő a kereslet. Mária elmondta, hogy csak Jászberényben évente 270 program kerül megrendezésre, amik többsége helyi jelentőségű, viszont mindenképpen fontos, hogy az idelátogatóknak mindig legyen programlehetősége. A nagyobb rendezvények ideje alatt sajnos a jelenlegi szállás- és vendéglátóhely kapacitás nem tudja kielégíteni a kereslet mértékét. A Csángó alatt a fellépőket is a környező településeken kell elszállásolni. Tematikus utak ugyan voltak tervben, viszont valamiért elmaradt a várt kereslet, aminek több oka is lehet például, hogy nem volt megfelelően hirdetve vagy a programok elosztása nem volt megfelelő. Ilyenre példa a Jász Kapitányok útja, melynek lényege, hogy a turista, ha egy nap alatt több múzeumot és kiállítást meglátogat, akkor kedvezményesen vásárolhat belépőjegyet. Edit elmondása szerint erre az útra egy jegyet sem adtak el, melynek oka, hogy a turisták jellemzően nem úgy mennek el valahova, hogy egy nap alatt 4-5 város múzeumjait végig nézik, hanem egy városban több programot látogatnak meg. A VisitJászberény honlapon jelenleg 3 féle, 2-3 napos programcsomag található, melyek aktív, kulturális vagy szórakoztató programokat kínálnak a különböző szegmenseknek.

- Végül utolsó kérdéssel arra kerestem a választ, hogy milyen fejlesztési irányokat kellene követni. A válaszok nagyjából megegyeztek, mindenki az összefogás és együttműködés erősítését véli követendő útnak. Emellett

a látnivalók konkrét csomaggá szervezését, a Jász védjegy bevezetését, az üzleti turizmus erősítését, a nagyobb rendezvények fejlesztését, valamint a Jász identitás hangsúlyosabb kommunikációját emelték ki. (BATHÓ E. *személyes interjú*, 2018. október 6.; BOBÁK J. *személyes interjú*, 2018. október 12.; MOLNÁR M. E. *személyes interjú*, 2018. október 29)

Összességében elmondható, hogy a Jászság turizmusának különböző szereplői jelenleg önállóan tevékenykednek, mindenki a saját érdekeit nézi, ezáltal nem tudnak egységesen fejlődni és meghatározóvá válni a turizmusban. A látnivalók adottak, színvonaluk viszont sok esetben fejlesztést igényel, valamint jobb menedzselés szükséges, ha a Jászságot a turizmusban meghatározó tényezővé akarják tenni. A rendezvények keresettek, de a szolgáltatók nincsenek felkészülve az ilyenkor jelentkező turisták mennyiségére, ami gátja lehet a rendezvények növekedésének.

4.2. Fejlesztési koncepció

Ezen fejezet során a Jászberény Város Önkormányzata által elkészített „Integrált turisztikai termékfejlesztést megalapozó koncepció Jászberény és a Jászság térségben” dokumentumot fogom saját meglátásaimmal folyamatosan kiegészítve feldolgozni, így egy általam és a térség turisztikai vezetői által jónak gondolt jövőképet fogok kapni.

A dokumentum 2016-ban készült, a térségben elnyert TOP-1.2.1-15-ös társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztési programok, valamint a tervezett 2016-2019 időszakban a térségben végbemenő turisztikai fejlesztési programok lehetséges metszéspontjait hivatott vizsgálni, melyeknek köszönhetően integrált turisztikai fejlesztések jöhetnek létre a Jászság térségében. Elsődleges célként egy olyan helyi szintű Turisztikai Desztinációs Menedzsment szervezet létrehozását tűzték ki, amely összefoglalja és koordinálja a turizmus fejlesztéséhez szükséges folyamatokat, illetve mindenki által elfogadott és követendő stratégiát és elvárásokat határoz meg. A dokumentum részletesen csak 8 települést érint (Jászberény, Alattyán, Jánoshida, Jászsószentgyörgy, Jászfelsőszentgyörgy, Jászfényszaru, Jászdózsa, Jászapáti), illetve 2-t kisebb

részletességgel (Jásztelek, Jászboldogháza), így sajnos nem terjed ki a térség egészére, viszont az egyes települések adottságai nagyban hasonlóak, így általános elveket és következtetéseket az egész Jászság területére letudunk vonni belőle. Később tervezik a további településekre vonatkozó dokumentumot is kiadni, de annak az alapja is a mostani publikációban ismertetett alapvetések lennének. A végső cél olyan 2-3 nap alatt körbejárható programtömeg megalkotása, melyek fejlesztése egymást segítve összekapcsolódik. A koncepció kialakításának folyamata során először próbavásárlóként látogatták meg a településeket, majd személyesen az attrakciók gazdáit keresték fel. Ezt követően az elérhető fejlesztések tükrében felkeresték azon szervezeteket az ország különböző területein, akik hasonló projektet tudhatnak maguk mögött. Az így kapott adatokat rendszerezve kapták meg ezt a kézikönyvet.

A dokumentumban megfogalmazzuk általánosságban vett közvetett célokat, ilyen a desztinációs menedzsment fejlesztése, az infrastruktúra javítása, az információs háttér növelése, a turizmus pozitív hatásainak tudatosítása, valamint a fiatalok elvándorlásának visszaszorítása. Mindezt úgy tervezik kivitelezni, hogy fenntarthatóságának köszönhetően a területen élők is profitáljanak belőle, akár tényleges bevétel formájában is. Közvetlen cél a turizmus gazdasági feltételeinek javítása, településfejlesztés, fenntartható turizmus létrehozása, szolgáltatók szemléletformálása és képzése, pályázatok tényleges összehangolása, IFA bevezetése, a tartózkodási idő és a vendégéjszakák növelése. (JÁSZBERÉNY VÁROSI ÖNKORMÁNYZAT 2016)

4.2.1. Fejlesztési prioritások

A Jász ember, a Jász élet: A Jászság első megközelítésre Magyarországon egy tájegység, azonban egy embert is meghatároz. A dolgozat elején is ismertetett történelmi okok nyomán a jász ember felfelé törekvő, büszke, méltóságteljes ugyanakkor racionális. Ezen jellemzőket felismerhetővé kell tennünk a turisztikai arculat kialakítása során is. A kultúrára és múltra való büszkeség tudatát formálni kell, úgy az oktatás során (tananyagba integrálás, szakkörök), mint a helyi vállalkozók, szervezet, civil szféra véleményformálásában.

Természeti környezet: Elsősorban a Tarna és Zagyva vízmenti lehetőségeit és a termálvíz és gyógyvíz adottságok jobb kihasználását kell megcélozni. A természeti környezetre épülő falusi turizmus teljesen hiányzik a térség kínálatából. (JÁSZBERÉNY VÁROSI ÖNKORMÁNYZAT 2016)

4.2.2. Turisztikai fejlesztések irányai

Kerékpáros és gyalogos turizmus: A kerékpárutak fejlesztésére beadott pályázatoknak köszönhetően már készül az ehhez szükséges infrastruktúra. Ezt kell kiegészíteni a látogatóközpontok és turisták által kedvelt attrakcióknak azzal, hogy kerékpárbérlési lehetőséget biztosít. A gyalogos turizmussal kiegészülve olyan túraútvonalakat kell létrehozni, melyek informatív jelzésekkel felszereltek, követhetők, valamint különböző nehézségűek a különféle igényeknek megfelelően.

Turizmus a vizek mentén: A Jászság területén található Zagyva és Tarna folyók nincsenek megfelelően kihasználva turisztikai szempontból. A folyók mentén sok helyen érintetlen, természetközeli állapotban tekinthető meg. Ezen területek felfedezését a vízi sportok igénybevételi lehetőségének megteremtésével kell támogatni.

Rendezvények és hagyományok: Főleg Jászberényben található nagyobb volumenű rendezvények, melyek ideje alatt a vendégfogadási adottságok nem bizonyulnak elégségesnek a térségben, ezért növekedésük korlátozva van. A rendezvények új szintre emelése érdekében elindult a Malom Kulturális Központ (Jászberény) és a Premontrei rendház (Jánoshida) felújítása és funkcióváltása. Ezen fejlesztéseknek köszönhetően olyan rendezvényközponttal bővül a térség, aminek köszönhetően konferenciák is érkehetnek a Jászságba. A hagyományok őrzése eddig is fontos szerepet játszott a jászok életében, melyre ezután is kohéziós erőként lesz szükség. Ennek kapcsán olyan „jász márkát” mondhatni védjegyet szeretnének kialakítani, melyet a helyi termelők is szolgáltatók is feltudnak tüntetni és a minőség garanciáját hordozza magában.

Sport- és jégturizmus: Jászberény nagy hagyományokkal rendelkezik a jéggel kapcsolatos sportok terén. A város frekventált helyén található Jégcsarnok folyamatos újításokon esik át a jobb szolgáltatásnyújtás érdekében. Emellett a Hűtőgépgyár mellett található sportcsarnok is felújításra kerül. A Jászság területén

található jó állapotú tanyák kínálatában már jelen van a lovasturizmus lehetősége. A lovas túraútvonalak fejlesztése mellett nagyobb lovas komplexumokat is szükséges kialakítani.

Kulturális és ökoturisztikai szolgáltatások létesítése: A környezetvédelem egyre hangsúlyosabb szerepet kap a turizmusban is, ezért a Jászság is fontosnak tartja ezen szegmens kiszolgálását. Ennek érdekében kalandparkok, ökoparkok, ökoturisztikai desztinációk és látogatóközpontok fejlesztése a cél. A kulturális programok jelenleg is kiemelkedők a térség kínálatában, azonban ezek a mai modern turisták igényeinek megfelelő fejlesztése, interaktívvá és érdekesebbé tétele még várat magára. Nem szabad ezen a területen beérni azzal, amink van, a fejlesztéseknek a jelenlegi értékek megtartása mellett kell végbe menni.

Falusi turizmus: A 2000-es években a Jászság területén található falusi szálláshelyek száma visszaesett, még a környező településeken épp az ellenkezője történt. A falusi és ökoturizmus irányába való elmozdulása a térségnek az egyik legköltségghatékonyabb módja lenne a fejlesztéseknek, hiszen a meglévő jó állapotú tanyák és a szintén jelen lévő helyi termékek mellett a természeti környezet is adott. Követendő példák már léteznek, ilyen Jászalsószentgyörgyön a Vadas park és Vendégház és a Lovas Centrum és Magyar Udvar.

Vallási turizmus: A Jánoshidán található Premontrei Rendház épületének felújítása a vallási turizmus számára is fontos pont, rendtörténeti kiállítás létrehozását tervezik a megújuló épületben. Ennek kapcsán zarándokutak szervezésére is lehetőség adódna.

Edutainment és ismeretterjesztő turizmus: A Jászberényi Állatkert területén oktatóközpont létrehozását is tervezik. Az ismeretterjesztésben is jeleskedő állatkert közösségi tér kialakítására is nyert már pályázatot, de ezen felül szeretnének olyan interaktív, akár applikáció alapú felületet létrehozni, amivel az állatkert falain túl is kapcsolatban tudnak majd maradni a látogatókkal. Az ismeretterjesztéshez a helyi hagyományok és kézművesség megismertetése is hozzátartozik.

Művészeti és régészeti tevékenységek: Jászdózsa területén folyik jelenleg régészeti feltárás. Ennek során a Kápolna Dombot kutatják fel, a domb helyén álló egykori kápolna alapjait szeretnék feltárni és látogathatóvá tenni. A dózsai hármás

határdomb az országban egyedülálló turisztikai attrakció lehet. (JÁSZBERÉNY VÁROSI ÖNKORMÁNYZAT 2016)

4.2.3.Célcsoportok

	MOTIVÁCIÓ SZERINTI SZEGMENTÁCIÓ	diák	fiatal felnőtt	család	Jászság	Jász-Nagykunszolnok megye	Mo.	nő	férfi
1	osztálykirándulók, diákcsoportok	*			*	*			
2	családok és a térségből érkező kirándulók			*	*			*	*
3	szakmabeliek (geológusok, régésze)				*	*	*	*	*
4	vallási/spirituális turisták				*	*	*	*	*
5	aktív turizmus		*	*	*	*		*	*

7. ábra, Célcsoportok motiváció szerinti szegmentációja, Forrás: Jászberény Város Önkormányzat 2018, Turisztikai koncepció:

A tanulmány meghatározza a jövőben elérni kívánt célcsoportokat is. A 7. ábrán ezt láthatjuk, a motiváció szerinti szegmentált csoportok, ezeket fogom bővebben ismertetni most. Az egyes oszlopok jelölik, hogy milyen jellemzőkkel bírnak az egyes célpiacok, illetve, hogy milyen távolságból számíthatnak rájuk.

A diákcsoportok a megye hatósugarából kerülhetnek ki elsősorban, tartalmaz kirándulási lehetőséget, érdekes informatív programokat keresnek. Jellemző még, hogy akár 4-5 napot is eltöltenek egy helyen, valamint 20 fő körüli egycsoportnak a létszáma. A meglévő kempingek alkalmasak lehetnek az elszállásolásukra, de ezen egységek száma és minősége sem elégséges jelenleg.

A családok és elsősorban gyerekbarát programokat keresnek, jelenleg nem rendelkezik a Jászság olyan attrakcióval, ami miatt távolabbról érkeznének, mint a térség. Törekedni kell rá, hogy ne csak 1 napos programokat keressenek fel, hanem legalább 1 éjszakát is eltöltsenek a Jászság területén. A fejlesztések először a térségből érkező turistákat fogják érinteni, az ő észrevételeikkel fogunk először találkozni, ezért mindenképpen fontos, hogy odafigyeljünk a visszajelzéseikre.

A geológusok és régészek munkájukhoz kapcsolódóan jönnek, támogatni kell a kutatásaik irányát. Fontos továbbá olyan vendégfogadási egységek kialakítása, amelyek a szakmai csoportok igényeit is kielégítik.

A vallási és spirituális irányultságú turisták számára mindenképpen hangsúlyosabb szakrális egységek kialakítása a cél.

Az aktív turizmusban résztvevők igényei és tulajdonságai sokszínűek, hiszen egy gyalogos túra során nem feltétlen fognak bevételt termelni a turizmusban érdekelt vállalkozásoknak. Az ilyen téren való megjelenésük elősegítése miatt fontos az ökoturisztikai látogatóközpontok fejlesztése, a különböző sportolási eszközök bérlésének biztosítása, illetve a túraútvonalakról prospektusok értékesítése.

4.2.4.Megvalósult tervek

A projekt óta eltelt 2 év alatt számos tervezett fejlesztés megvalósult már. A TDM szervezethez történő csatlakozás megtörtént, a lovasturizmus fejlesztése érdekében a Jászberényi Tanítóképző Főiskolán elindult a lovasedző, tréner képzés. Az állatkertben kialakították a tanösvényt, folyamatos fejlesztések történnek. A város központjában Turistainformációs pont került kialakításra. A kereskedelmi szálláshelyeknél bővült a Sóllyom Hotel, a River apartman és a Control Motel kapacitása is. A kerékpáros utak számos településen bővültek, átadták Jászberényben a műfüves és a jégpályát. Emellett elindult a Visit Jászberény honlapja és facebook tevékenysége.

4.3.SWOT analízis

Az előző fejezetekben taglaltak után elkészítettem a Jászság SWOT analízisét. A SWOT analízis a Jászság belső adottságait (erősség, gyengeség), és a külső meghatározottságait (lehetőség, veszély), valamint a köztük lévő kapcsolatot és a bennük rejlő fejlesztési lehetőségeket hivatott megmutatni.

Erősségek (Strongness)	Gyengeségek (Weakness)
– Területi fekvésének köszönhetően közel van Budapest és a Mátra is	– Magánkézben lévő éttermek, szálláshelyek együttműködésének

<ul style="list-style-type: none"> – Termálvíz készlet – Természeti értékek – Épített örökségek – Helytörténeti gyűjtemények és múzeumok – Erős jáász identitástudat – Rendezvények egész évben – Erős ipari háttér – Aktív hagyományörzés – Állatkert – TDM szervezet megalakulása – Jáások Földjén Turisztikai Egyesület munkája 	<p>hiánya</p> <ul style="list-style-type: none"> – Nem hagyományos turisztikai célpont – Szolgáltatások gyenge színvonala – Erős ipar miatt a turizmus háttérbe szorulása – Kevés szakember – Nincs egységes arculat – Idegenforgalmi intézmények hiánya – A települések vezetői nem értik a turizmus fejlesztésének fontosságát – Gyenge marketing és reklám tevékenység
Lehetőségek (Opportunity)	Veszélyek (Threat)
<ul style="list-style-type: none"> – Pályázatok elnyerésével turizmus fejlesztése – Online felületek jobb kihasználása – TDM-mel való aktív együttműködés a települések részéről – Iskolák érdeklődésének növekedése – Fenntartható turizmus támogatásának erősödése – Jáász védjegyrendszer bevezetése a turizmus területén is – Magántulajdonú vállalkozásokkal együttműködés – Egységes turisztikai arculat létrehozása 	<ul style="list-style-type: none"> – TDM szervezet nem megfelelő irányba fejleszti a térséget – Még több fiatal áramlik ki a térségből, nem marad megfelelő munkaerő – Nem születik megegyezés a magánszektorral a fejlesztések kapcsán – Gyárak túlterhelik a környezetet – Térségből származó turisták alacsony jövedelemszintje – Nem térülnek meg a beruházások

<ul style="list-style-type: none"> – Termékek és attrakciók fejlesztése, korszerűsítése – Helytörténeti múzeumok korszerűsítése – Tematikus útvonalak létrehozása – Rendezvények látogatóbaráttá tétele – Meglévő szállás- és vendéglátóhelyek kínálatának és színvonalának fejlesztése	
--	--

5.Összegzés

A Jászság színes hagyományokkal, gazdag kulturális és épített vonzerőkkel és kiaknázatlan természeti kincsekkel rendelkezik. Azonban hiába találhatóak meg más térségeknél gazdagabb adottságok, a turizmusban eddig nem tudott meghatározó szerepet elérni. Az eddigi sikertelenség okának én mindenképpen az összefogás és tudatos tervezés hiányát látom. Véleményem szerint Jászság akkor tud majd erősebb pozícióba kerülni az ország turizmusának palettáján, ha mindenki közös ügyének fogja tekinteni a turisztikai fejlesztések fontosságát, és az egyéni rövidtávú érdekei helyett a közös hosszútávú érdekeket helyezi előtérbe. Emellett fontosnak tartom, hogy a térséget egységként, a „Jász márkaként” próbálják a fogyasztók tudatában elhelyezni, mert látható volt, hogy az egyes települések kínálata önmagában kevés, viszont a 18 település összeadott értéke 2-3 napos, vagy a földrajzi közelséget kihasználva Budapestről érkezve akár rövidebb programként is eladható lenne.

Hipotéziseim közül beigazolódott, hogy turisztikai értékekben gazdag a térség, hiszen minden településen találhatunk meglátogatni érdemes látnivalót, viszont ezek egységesítése és összehangolása elnegedhetelen. A turista forgalom szezonálisan erős, a nagyobb rendezvények ideje alatt kiemelkedő, viszont alapvetően a különböző vizsgált mutatószámok elmaradnak a nagyobb turisztikai régió, a megye és az ország átlagától is. Az ipari jelleg a jelenlegi helyzetben gátolja a fejlődést, viszont ez a „hátrány” megfelelően kihasználva akár a hasznára is lehet a turizmusnak.

6.Mellékletek

1. táblázat, Saját szerkesztés, Adatok forrása: KSH tájékoztatási adatbázis

A Jászság településeinek területe és népessége (2016)

Terület	Mutatók	
	A település területe (km ²)	Lakónépesség száma az év végén (a népszámlálás végleges adataiból továbbvezetett adat)
<i>Jász-Nagykun-Szolnok megye</i>	5581,63	373631
<i>Jászapáti járás</i>	544,45	31612
Alattyán	34,29	1941
Jánoshida	34,79	2378
Jászsalsószentgyörgy	47,67	3256
Jászapáti	78,16	8406
Jászdózsa	42,86	2122
Jászivány	39,51	356
Jáskisér	130,11	5285
Jászladány	92,73	5485
Jászszentandrás	44,33	2383
<i>Jászberényi járás</i>	617,01	49878
Jászágó	36,93	695
Jászárokszállás	77,17	7662
Jászberény	221,35	26360
Jászboldogháza	55,31	1685
Jászfelsőszentgyörgy	39,28	1902
Jászfényszaru	76,16	5619
Jászfákóhalma	45,04	2792
Jásztelek	41,15	1645
Pusztamonostor	24,62	1518

Népesség, élveszületések és halálozások számának alakulása (2010-2016)

Időszak	Jászapáti járás		Jászberény járás		Jászság összesen	
	Lakónépesség száma az év közepén				Élveszületések száma (fő)	Halálozások száma (fő)
2010. év	33103	51080	84183	728	1243	
2011. év	33463	51287	84750	711	1236	
2012. év	33160	50928	84088	797	1272	
2013. év	32676	50624	83300	803	1183	
2014. év	32295	50184	82479	838	1244	
	31837	49909	81746	827	1310	
	31612	49878	81490	869	1286	

5. táblázat, Saját szerkesztés, Adatok forrása: KSH tájékoztatási adatbázis

Munkanélküliségi ráta a Jászságban (2015-2016)

Időszak	Lakónépesség száma az év közepén (fő)	Lakónépességből a 15-64 évesek száma az év végén (fő)	Munkanélküliségi ráta
2011. év	84750	n.a.	-
2012. év	84088	n.a.	-
2013. év	83300	n.a.	-
2014. év	82479	n.a.	-
2015. év	81746	53754	5,5%
2016. év	81490	53454	4,9%

4. táblázat, Saját szerkesztés, Adatok forrása: KSH tájékoztatási adatbázis

Nyilvántartott álláskeresők megoszlása munkakörök szerint (2011-2016)

Időszak	Fizikai foglalkozású nyilvántartott álláskeresők száma (fő)	Szellemi foglalkozású nyilvántartott álláskeresők száma (fő)
2011. év	4447	553
2012. év	4307	564
2013. év	2863	388
2014. év	2806	387
2015. év	2660	315
2016. év	2340	269

3. táblázat, Saját szerkesztés, Adatok forrása: KSH tájékoztatási adatbázis

Vállalkozások számának dolgozói létszám szerinti megoszlása (2016)

Vállalkozás mérete	Vállalkozások száma (db)
Mikro (1-9 fő)	3667
Kis (10-49 fő)	167
Közép (50-249 fő)	44
Nagy (250+ fő)	11
Összes	3889

A kiemelt gazdasági ágazatokban működő vállalkozások megoszlása létszámkategória szerint (2016)

Létszámkategória	Jászság					Országos	
	Kereskedelem és gépjárműjavítás	Építőipar	Feldolgozóipar	Mezőgazdaság	Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás		
Mindösszesen	875	453	380	244	195	29048	
Létszámkategória							
1-4 fő	749	388	270	194	166	23235	
5-9 fő	83	47	38	24	19	3250	
10-19 fő	22	14	18	13	9	1581	
20-49 fő	15	3	23	9	1	752	
50-249 fő	4	0	23	4	0	212	
	2	1	8	0	0	18	

7. táblázat, Saját szerkesztés, Adatok forrás: KSH tájékoztatási adatbázis

Kereskedelmi szálláshelyek száma szállástípusonként (2017)

Szállástípus	Terület			
	Észak- Alföld régió	Jász- Nagykun- Szolnok megye	Jászapáti járás	Jászberény járás
Mindösszesen Szállástípus	425	115	8	3
<i>Szálloda típusú egységek összesen</i>	238	48	n.a.	n.a.
Szálloda összesen	118	23	n.a.	n.a.
Panzió	120	25	n.a.	-
<i>Egyéb szállástípus összesen</i>	187	67	6	n.a.
Turistaszálló	-	-	-	-
Ifjúsági szálló	-	-	-	-
Üdülõház	82	31	n.a.	-
Kemping	59	25	4	n.a.
Közösségi szálláshely (Turistaszálló+Ifjúsági szálló)	46	11	-	n.a.
<i>Kategória nélküli</i>				

8. táblázat, Saját szerkesztés, Adatok forrás: KSH tájékoztatási adatbázis

Kereskedelmi szálláshelyek vendégforgalmának alakulása (fő) (2011-2017)

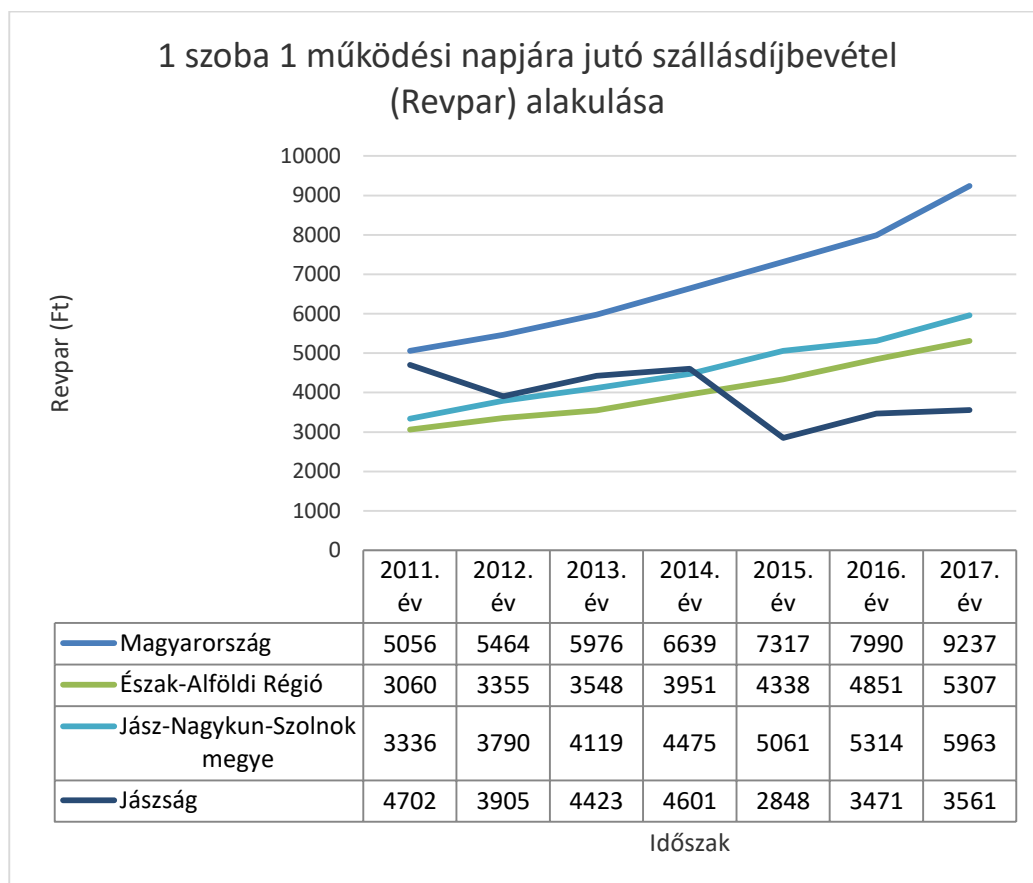
Időszak	Jászapáti járás	Jászberény járás	Jászság		
	Vendégek száma a kereskedelmi szálláshelyeken		Belföldi vendégek	Külföldi vendégek	
2011. év	10388	3248	13636	8956	4680
2012. év	11067	3331	14398	10768	3630
2013. év	9767	2635	12402	9904	2498
2014. év	9226	3710	12936	10692	2244
2015. év	9593	692	10285	8627	1658
2016. év	9822	3914	13736	11143	2593
2017. év	10615	4585	15200	12613	2587

9. táblázat, Saját szerkesztés, Adatok forrás: KSH tájékoztatási adatbázis

**Kereskedelmiszálláshelyek szobaátlagárának alakulása (Ft)
(2011-2017)**

Időszak	Magyarország	Észak-Alföld régió	Jász-Nagykun-Szolnok megye	Jászszág
2011. év	13375	9450	10500	11202
2012. év	13857	10134	10935	14103
2013. év	14218	9910	11592	13940
2014. év	15249	10557	11711	13609
2015. év	16286	11673	12985	10971
2016. év	17077	12292	12841	11733
2017. év	18581	12833	13967	13369

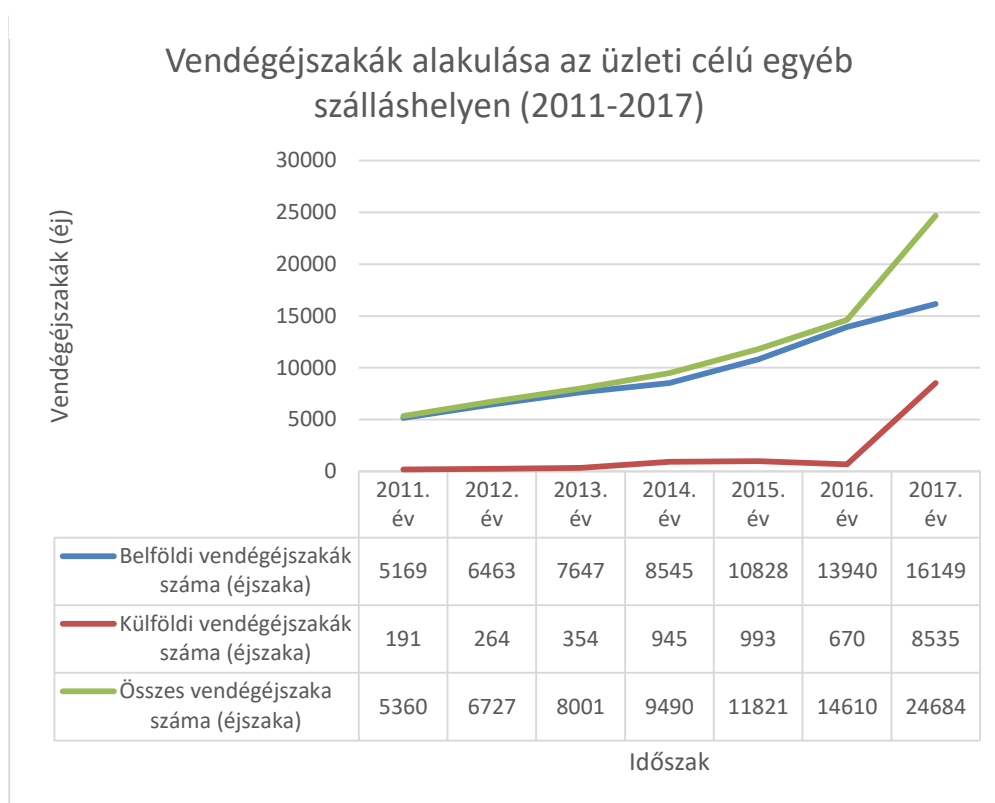
8. ábra, Saját szerkesztés, Adatok forrása: KSH tájékoztatási adatbázis

Az üzleti célú egyéb szálláshelyek kapacitásának alakulása (2011-2017)

Időszak	Jászapáti járás			Jászberényi járás			Jászság		
	Férőhelyek száma (db)	Szobák száma (db)	Vendéglátók száma (fő)	Férőhelyek száma (db)	Szobák száma (db)	Vendéglátók száma (fő)	Férőhelyek száma (db)	Szobák száma (db)	Vendéglátók száma (fő)
2011. év	162	64	20	59	19	9	221	83	29
2012. év	133	50	18	114	65	12	247	115	30
2013. év	241	96	33	114	63	13	355	159	46
2014. év	184	70	30	123	68	15	307	138	45
2015. év	271	108	38	172	80	16	443	188	54
összesen	293	116	41	174	70	18	467	186	59
	353	135	42	193	81	20	546	216	62

9. ábra, Saját szerkesztés, Adatok forrása: KSH tájékoztatási adatbázis

11. táblázat, Saját szerkesztés, Adatok forrása: KSH tájékoztatási adatbázis

A kereskedelmi vendéglátóhelyek számának alakulása üzlettypusokként (Észak-Alföld régió) (2011-2017)

Észak-Alföld régió				
Időszak	Üzlettypus			
	Kereskedelmi vendéglátóhely	Étterem, büfé	Cukrászda	Italüzlet és zenés szórakozóhely
2011. év	6591	2673	463	3455
2012. év	6546	2730	469	3347
2013. év	6097	2581	455	3061
2014. év	5881	2529	447	2905
2015. év	5721	2540	475	2706
2016. év	5559	2511	498	2550
2017. év	5370	2445	509	2416

13. táblázat, Saját szerkesztés, Adatok forrás: KSH tájékoztatási adatbázis

**A kereskedelmi vendéglátóhelyek számának alakulása
üzlettypusokként (Jász-Nagykun-Szolnok megye) (2011-2017)**

Jász-Nagykun-Szolnok megye				
	Üzlettypus			
Időszak	Kereskedelmi vendéglátóhely	Étterem, büfé	Cukrászda	Italüzlet és zenés szórakozóhely
2011. év	1782	719	118	945
2012. év	1763	732	126	905
2013. év	1605	704	119	782
2014. év	1563	698	126	739
2015. év	1541	707	141	693
2016. év	1516	708	146	662
2017. év	1462	678	156	628

12. táblázat, Saját szerkesztés, Adatok forrása: KSH tájékoztatási adatbázis

**A kereskedelmi vendéglátóhelyek számának alakulása üzlettypusokként
(Jászság) (2011-2017)**

Jászság				
	Üzlettypus			
Időszak	Kereskedelmi vendéglátóhely	Étterem, büfé	Cukrászda	Italüzlet és zenés szórakozóhely
2011. év	360	150	25	177
2012. év	365	155	33	172
2013. év	337	155	28	148
2014. év	317	155	29	130
2015. év	305	144	29	126
2016. év	299	143	32	117
2017. év	286	132	34	111

1.Melléklet: A Bathó Edittel, Bobák Józseffel és Molnár Máriával készült interjúk összegezve, begépelve

1.kérdés: Milyennek látja a Jászság turisztikai kínálatát? Vannak-e olyan attrakciók/vonzerők a térségben, amelyek képesek lennének turistákat vonzani?

Bobák József: A Jászság turisztikai kínálata jelenleg elég szegényes. Természetesen vannak kulturális értékeink, gazdag hagyományokkal rendelkezünk, vannak termálvizeink, de ezek a vonzerők még nem álltak össze egy ütőképes turisztikai csomaggá.

Bató Edit: Azt gondolom a Jászság sok turisztikai értékkel rendelkezik, elsősorban a kulturális értékei nagyon sokszínűek és olyan értékkel bírnak, amit jó lenne minél több emberrel megismertetni. Múzeumokban és művészeti értékekben gazdaga a térség, de található itt állatkert, illetve rengeteg túraútvonal is.

M.M.: Színes, főleg a kulturális és hagyományőrző turizmus, ami jellemzi. A jászberényi Állatkert, ami egy komoly turisztikai attrakció és a térségben egyedülálló.

2.kérdés: Milyennek látja a Jászság turisztikai infrastruktúráját? Mennyire képesek a meglévő kereskedelmi szállás és vendéglátóhelyek kielégíteni az ideérkező turisták igényeit?

B.E.: A szálláshely és vendéglátóhely kínálat is elég csekély, vannak olyan nagyobb volumenű rendezvények (Csángó, Mézvásár), amikor kifejezetten kevésnek bizonyul a szállások száma. Jászberényben jelenleg tart egy építkezés, ahol majd az elkészült épület második emeletén lesznek hostel szobák, illetve a harmadik emeleten apartmanok, de ez nem megfelelő megoldás, hiszen nem tartozik étterem rész az épülethez. A reggeli a probléma akkor is, ha esetleg főiskola kollégiumában tud szobát kivenni. A közelben nincsen bolt sem, csak a Tesco, de az pont nem a központ irányában van. Egyedüli szálláshely ahol étkezni is lehet az a Sólyom Panzió, amit most bővítenek ki, most cserélt gazdát, rögtön árat is emeltek reméljük a minőség is fog hozzá alakulni. Egy kisebb szálláshely nyílt most, a Control Motel. Itt öt darab kétágyas szoba van, illetve egy apartman, de itt sem lehet reggelizni, de van egy közös konyha, ahol tud magának készíteni ételt. Ilyen szálláshely van még pár darab ahol aludni lehet de étkezni nem, de

ezek úgy gondolom nem megoldások a problémára. Szálloda jelenleg nincs Jászberényben. A Lehel Szálló volt, de ezt az 1970-es években eladta a város vezetése és az alatta lévő kávézó is megszűnt. Egyedüli szálloda Jászapátin található. A vendéglátóegységek színvonala és befogadóképessége sem minden esetben megfelelő, sok településen nincs is étterem vagy gyenge a kínálat. Pozitív példák is vannak azért, a Szikra Galéria a térség legkorszerűbb étterme, tényleg nagyon jól követi az aktuális trendeket, illetve a most felújítás alatt lévő Bathó-palota, melynek alsó szintjén jelenleg kávézó üzemel, de a későbbiekben rendezvényterem, étterem és borozó kialakítására is sor fog kerülni.

B.J.: A jelenlegi enyhe turista forgalmat a meglévő szálláshelyek és vendéglátóegységek általában ki tudják szolgálni. Vannak azonban kiemelkedő nagy rendezvények, amikor a szálláshelyeink kevésnek bizonyulnak pl. Csángó Fesztivál.

M.M.: Túlnyomó többségben vendégszállások fogadják a turistákat. Sajnos a vendéglátás területén lenne hová fejlődnie a településnek, mind kínálat terén mind minőség és kiszolgálás terén. Szezonálisan van igény több és magasabb minőségű szálláshelyre. Legalább egy magas színvonalú hotelre is szükség lenne. A gasztronómia területén is igény mutatkozik több elegáns, nívós étteremre.

3.kérdés: A Jászság területére érkező vendégek száma ugyan növekszik, azonban az I szektorban (szállás, vendéglátás) működő vállalkozások száma csökken, egyre kevesebb a kereskedelmi vendéglátóhely és a vendégek által a térségben eltöltött vendégéjszakák száma is csökken. Ön szerint mi lehet ennek az oka? A vonzerők hiányában vagy az infrastruktúra gyengeségében keresendő a probléma?

B.E.: Ez a probléma eléggé összetett. Többek között az is okozza, hogy a turizmusban érintett vállalkozások magánkézen vannak, megelégszenek azzal ami jelenleg is megvan náluk, nem hajlandók együttműködni velünk, akik próbálják a térség érdekeit szem előtt tartani. Sok esetben az éttermek nincsenek nyitva vasárnap, így a hétvégén érkező turisták nincsenek kiszolgálva. A vállalkozások hozzáállása megmutatkozik abban, hogy a szeptember 22-23-án Budapesten megrendezésre került Jászok Ünnepe rendezvényre egy helyi vállalkozót kértünk fel a Jász ételek elkészítésére. 3 tipikus jász ételt rendeltünk, melyből egyet sem

sikerült megvalósítani. A közelmúltban volt példa, hogy 5 városon átívelő kirándulást szerveztünk egy buszos csoportnak, így szerettük volna megnézni, hogy milyen látnivalókat érdemes és tudunk megmutatni. Ezalatt az út alatt kiütköztek az eddig is tapasztalt negatív és pozitív dolgok is. Pozitív a rengeteg érték, amit a jelenlévő vendégek jól fogadtak, negatív, hogy hiába volt megbeszélve mindenhol érkezésünk, még így is akadt olyan hely, ahova nem engedtek be minket. Ez sajnos halmozottan fennáll, ha egyénileg érkezik ide valaki, mert az összes tájház egyéni bejelentkezés alapján működik, így nem vagyok biztos benne, hogy egy vasárnap délután érkező turistának kinyitják és megmutatják, amit szeretne. Természetesen meg lehet érteni a másik oldalt is, hiszen az éttermek, szálláshelyek és múzeumok és azt mondják, minek legyenek nyitva, minek működtessenek éttermet, ha úgy sincs senki, de nem is fog senki jönni, ha nincs hova.

B.J.: Elsősorban a piacképes vonzerő hiányában látom ennek az okát. A térség rendelkezik ugyan turisztikai stratégiával, amelyet a Jászok Földjén Turisztikai Egyesület koordinál, de főállású szakemberek hiányában ez a munka nem elég hatékony. Természetesen az infrastruktúra terén is van még fejlesztési feladat. A szálláshelyek száma véleményem szerint, abban a pillanatban növekedne, amikor a turizmus fejlődésnek indulna, jönnének a turisták a térségben. A vendéglátóhelyek száma szerintem elégséges és nem mutat csökkenő tendenciát.

M.M.: Úgy vélem a turizmus területén tevékenykedő személyek összefogásának hiányában fedezhető fel a probléma gyökere. Habár a célok közösek, még sincs megfelelő kommunikáció e területen dolgozók között. Ezen kívül a turisztikai attrakciók folyamatos fejlesztése is fontos lenne és a jelenleg működő szálláshelyek, éttermek színvonalának emelése

4. kérdés: Ön szerint mennyiben gátja a turizmus fejlődésének a térség ipari jellege?

B.E.: Alapvetően nem lenne gátja. Azonban fennáll sajnos a probléma, hogy a települések vezetése nem lát túl azon, hogy a gyárak és az ipar jól működik és így nincs szükség a települések további oldalát, akár a turizmust fejleszteni. Lehetne a nagyobb gyárakból profitálni, hiszen gyakran érkeznek partnerek akár

külföldről is, de a vállalatok rendszerint Pesten szállásolják el őket, pedig jó lenne, ha a Jászságban lenne erre alkalmas helyszín és itt maradnának.

B.J.: Az ipari jelleg véleményem szerint nem gátolja jelentős mértékben a turizmus fejlődését, sőt lehetőséget nyújt az üzleti turizmus fejlesztésére is. Azonban ehhez már színvonalasabb szálláshelyekre, szabadidős programokra, valamint infrastruktúrafejlesztésre lenne szükség.

M.M.: Úgy gondolom ezt a „hátrányt” előnnyé is lehetne kovácsolni. Egyrészt gazdasági szempontból a bevételek egy részét turizmus fejlesztésre lehetne fordítani. Másrészt megmutatni a település értékeit az ide érkező dolgozóknak és üzleti partnereknek.

5.kérdés: Ön szerint milyen az érdeklődés a Jászság területén tartott rendezvények iránt?

A Csángó Fesztivál, a Nemzetközi Mézvásár és a Jász Világtalálkozó iránt minden évben nagy az érdeklődés. A Csángó Nemzetközi szinten is ismert, Németországból, Hollandiából és az Egyesült Államokból is szoktak jönni a Néptáncban érdekeltek. A Jász Világtalálkozó szintén felkapott rendezvény, elsősorban az elszármazott Jászok látogatják, de mindig hoznak magukkal érdeklődőket. Ezen nagyobb rendezvények mellett minden településnek meg van a saját nagyobb lélegzetvételű rendezvénye is. A nagyobb rendezvények kapcsán, kifejezetten a Csángó ideje alatt tapasztalható a legjobban, hogy nincs elég szálláshely, ha ténylegesen vannak vendégek. A Csángó idején még a rendezvény fellépőit is a környező településeken kell elszállásolni, így az ideérkező turistáknak körülbelül esélyé sincs, hogy több napot itt töltsön, pedig rengeteg program van este, ami indokolná a hosszabb tartózkodást.

5.kérdés: A Jászság területén található éttermek mennyire követik Ön szerint a vendéglátásban bekövetkezett változásokat? (például fine dining, egészséges ételek, étel intolerancia)

B.J.: A Jászság vendéglátóhelyei hasonlóan az országos irányvonalhoz, folyamatos fejlődésen mennek keresztül. Az étel és italválaszték kialakításában, mindenki próbálja követni a jelenlegi trendeket, persze az üzlet típusától és a gazdasági lehetőségektől függően. A piac megköveteli, hogy egészséges, vegetáriánus és étel tolerancia igényeket is figyelembe vegyünk az étlapok

szerkesztése alkalmával. Ezenkívül fontosnak tarjuk a hagyományos jászsági ételek és alapanyagok kínálatát is a mai kornak megfelelő tálalásban. Bisztró típusú vendéglátóhely működik Jászberényben. A fine dining éttermekre még jelenleg nem lenne megfelelő kereslet, az ilyen vendéglátóhelyek létjogosultságát akkor tudnám elképzelni, ha több turista érkezne a térségbe, elsősorban Jászberénybe, illetve, ha magasan képzett szakemberek állnának rendelkezésre.

5.kérdés: A Jászság területén sok helyi jelentőségű rendezvény van és néhány regionális jelentőségű is. Milyen ezen rendezvények iránt az érdeklődés mértéke?

M.M.: A legnagyobb érdeklődést a Csángó Fesztivál váltja ki. Majd a Zagyva Party Fesztivál, mely inkább térségi jelentőségű, körülbelül 9.000 fő szokta látogatni. A Mézvásár az a rendezvény, ahová az egész ország területéről érkeznek érdeklődők, kb 5.000 fő, lévén Magyarország legnagyobb méhészeti rendezvénye, és a Jász Expo mely szintén helyi és térségi jelentőséggel bír, 7.000 fő körüli látogatottsággal. A Jászkerület rendezvényei az Őszi Művészeti Hetek, minden évben október hónapban közel 20 program 1 hónap alatt. Az Advent Jászberény! minden évben decemberében kerül megrendezésre, 50 program van 1 hónap alatt. A Tavaszi Zsongás minden évben áprilisában van 20 program 1 hónap alatt. A Zagyva Party Fesztivál minden évben júniusában, egy hétfője alatt közel 60 programmal. Ezekon kívül minden hónapban, amikor nincs programsorozatunk, közel 15 program van, összesen egy év alatt közel 270 program kerül megrendezésre Jászberényben.

6.kérdés: A Jászság területén terveznek vagy terveztek tematikus utakat létrehozni?

B.E.: Volt róla szó, de lényegi megvalósítás még nem történt. A Jász Kapitányok útja, mint megvalósult út sose volt kihasználva. Ennek lényege, hogy a turisták, ha egy adott napon több múzeumot vagy látogató központot felkeresnek, akkor kedvezményesebb belépőt kapnak, de nyilván a turista nem úgy gondolkodik, hogy egy nap alatt végig nézem az összes múzeumot, így ilyen jegyeket mi egyet sem adtunk el a program megvalósulása óta. A látnivalókat egyébként valóban jobb lenne összefogni, hiszen nem centralizáltan egy-egy településben jelennek meg, önállóan egy település nem biztos, hogy megállja a

helyét, talán csak Jászberény. 2-3 napos utakat lehetne szervezni, amely során több várost meglátogatva szervezett idegenvezetéssel meglehetne ismerni a kultúránkat. Sajnos jelenleg nincs olyan idegenvezető, aki ismeri a térséget és kellő ismertsége is lenne helyi szinten. Próbáltunk ezzel kapcsolatban az IBUSZ-szal egyeztetni, de sajnos térségi szinten erre nincs lehetőség, a központi osztály határozza meg, hogy hova szerveznek belföldön utakat, pedig akár a Budapesten tartózkodó külföldi csoportokat is ellehetne hozni 1 napos programra a Jászságba.

6.kérdés: Ön szerint lenne kereslet magasabb minőségű, „újhullámos” éttermekre? (mint például a Szikra Galéria)

B.J.: Igen a turizmus fejlődésével több ilyen étteremre is lenne kereslet, mint a Szikra Galéria. Jelenleg az iparvállalatok vezetői és vendégeik, valamint a vállalkozók generálják a keresletet ebben a magasabb minőséget kínáló üzletben. Itt is meg kell említenem a súlyos szakemberhiányt, ami akadálya jelenleg a nagyobb léptékű fejlődésnek.

6.kérdés: Voltak már olyan törekvések, hogy a Jászságot, mint egységes turisztikai desztinációt hogyan lehetne a piacon eladni?

M.M.: Igen, voltak tematikus füzetek: vallási út, hagyományok nyomában, huszárok nyomában, még évekkkel ezelőtt egy pályázat keretén belül de erről nem tudok részleteket mert abban még nem vettem részt. Viszont a www.visitjaszbereny turisztikai honlap létrejöttében már aktívan részt vettem.

7. kérdés: Ön szerint milyen irányba lehetne fejleszteni a Jászság turisztikai képét?

B.E.: A Jászok Földjén Turisztikai Egyesületben sokat beszélünk a problémáról, de mindig zsákutcába futunk. Amíg nem hajlandók a vállalkozások együttműködni a nagyobb közös jó érdekében, addig én úgy gondolom, hogy felesleges arról beszélni, hogy a vonzerők kínálatát hogyan lehetne fejleszteni. Sajnos hiányoznak sok esetben olyan alapvető infrastrukturális dolgok, melyek megléte nélkül nem fogunk tudni turistákat a térségben megfelelő színvonalon ellátni.

B.J.: A meglévő értékeinket kellene megfelelő csomagba rendezni és piacra vinni a mai korszerű marketing eszközöket is felhasználva. A nagy fesztiváljainkat megújítani és turistabarát módon kínálni. Az üzleti turizmus

számára kialakítani a megfelelő infrastruktúrát. (pl. konferencia központ). Kínálataink kialakításában és kommunikálásában nagyobb hangsúly adni a Jász identitásnak. A célok eléréséhez fontos az összefogás a partneri kapcsolat a turizmus összes résztvevője és érintettje között.

M.M.: Tervbe van véve egy új hotel létesítése. Emellett a termékeknél már alkalmazott Jászsági védjegyet szeretnénk kiterjeszteni a turizmus területére is. A térség további fejlesztéseinek többségét a Jászok Földjén Turisztikai Egyesület koordinálja.

7.Felhasznált irodalom

Könyvek

- BATHÓ E. (2013). *A jáász viselet*, Jáász Múzeumért Alapítvány, Jáászberény
- BATHÓ E. és KISS E. (2012). *Népi ételek a Jáászágból*, Jáász Múzeumért Alapítvány, Jáászberény
- FÁBIÁN-RIGÓ A. és FÁBIÁN-RIGÓ SZ. (2017). *Jáászkonnya*, Pillangó Kiadó, Monor
- DR. FODOR F. (1942). *A Jáászág életrajza*, Szent István Társulat, Budapest
- SELMECZI L. (2008). *Nemzeti ereklyénk a Jáászkiirt*, Jáász Múzeumért Alapítvány, Jáászberény

Könyvfejezetek

- BATHÓ E. (2011). A jáászág települései. In Dr. Bathó E. és Papp I. (szerk.) *Szülőföldünk a Jáászág*, Jáász Múzeumért Alapítvány, Jáászberény, pp 392-428
- BOSCHBAN F. (2011a). A Jáászág természetföldrajzi jellemzői. In Dr. Bathó E. és Papp I. (szerk.) *Szülőföldünk a Jáászág*, Jáász Múzeumért Alapítvány, Jáászberény, pp 6-9
- BUSHÁN F. (2011b). A Jáászág természeti környezetének mai állapota. In Dr. Bathó E. és Papp I. (szerk.) *Szülőföldünk a Jáászág*, Jáász Múzeumért Alapítvány, Jáászberény, pp 15-17
- BUSCHMANN F. (2011c). A Jáászág természetvédelmi és védelemre érdemes területei. In Dr. Bathó E. és Papp I. (szerk.) *Szülőföldünk a Jáászág*, Jáász Múzeumért Alapítvány, Jáászberény, pp 15-17
- DOBOS L. (2009). Jáászok Egyesülete. In Gábriel Tibor (szerk.) *Budapesti Helytörténeti Emlékkönyv V.*, Budapesti Honismereti Társaság, Budapest, pp 119-122
- FARKAS F. (2011). A jáászági nyelvjárásról. In Dr. Bathó E. és Papp I. (szerk.) *Szülőföldünk a Jáászág*, Jáász Múzeumért Alapítvány, Jáászberény, pp 267-271
- PAPP I. (2011). A Jáászkon Kerület megszűnte. In Dr. Bathó E. és Papp I. (szerk.) *Szülőföldünk a Jáászág*, Jáász Múzeumért Alapítvány, Jáászberény, pp 153-159

- SELMECZI L. (2011). A redemptio. In Dr. Bathó E. és Papp I. (szerk.) *Szülőföldünk a Jászság*, Jász Múzeumért Alapítvány, Jászberény, pp 122-126

Publikációk

- JÁSZBERÉNY VÁROSI ÖNKORMÁNYZAT (2016). Turisztikai koncepció, Első Magyar Önkormányzati Kft., Jászberény

Személyes kommunikáció

- BATHÓ E. (2018) *személyes interjú*, október 6.
- BOBÁK J. (2018) *személyes interjú*, október 12.
- MOLNÁR M. E. (2018) *személyes interjú*, október 29

Internetes források

- web 1: http://alattyan.hu/?page_id=3277 [olvasva: 2018.10.25]
- web 2: <http://www.janoshida.hu/Onkormanyzat/Szechenyi> [olvasva: 2018.10.25]
- web 3: http://www.jaszalsoszentgyorgy.hu/?page_id=4602 [olvasva: 2018.10.25]
- web 4: http://epa.oszk.hu/02200/02295/00019/pdf/EPA-02295_Jaszagi_Evkv_2011_181-183.pdf [olvasva: 2018.10.25]
- web 5: <http://www.jaszapati.hu/index.php/palyazatok/itemlist/category/99-szechenyi-2020-2014-2020.html> [olvasva: 2018.10.25]
- web 6: <http://www.jaszarokszallas.hu/?module=news&fname=szechenyi2020> [olvasva: 2018.10.25]
- web 7: <https://malom4.webnode.hu/projekt-tartalma/> [olvasva: 2018.10.25]
- web 8: <http://www.jaszboldoghaza.hu/jaszboldoghazi-matyas-kiraly-altalanos-iskola-es-alapfoku-muveszeti-iskola-epuletenergetikai-fejlesztese/938> [olvasva: 2018.10.25]
- web 9: <http://www.jaszdozsa.hu/page.php?97> [olvasva: 2018.10.25]
- web 10: <http://www.jaszfelsoszentgyorgy.hu/szechenyi-2020/> [olvasva: 2018.10.25]

- web 11: <http://www.jaszfenyszaruiparipark.hu/site/?lang=2&f=11&p=11>
[olvasva: 2018.10.25]
- web 12: <http://www.jaszfenyszaru.hu/projekt/> [olvasva: 2018.10.25]
- web 13: <https://www.jaszivany.hu/b-11-palyazatok.html> [olvasva:
2018.10.25]
- web 14: <https://jaszjakohalma.hu/page.php?id=11> [olvasva: 2018.10.25]
- web 15:
<http://www.jaszkiser.hu/alap/index.php/component/content/article?id=354>
[olvasva: 2018.10.25]
- web 16: <http://jaszladany.hu/palyazatok/> [olvasva: 2018.10.25]
- web 17: <http://www.jaszszentandras.hu/palyazatok> [olvasva: 2018.10.25]
- web 18: <http://jasztelek.hu/> [olvasva: 2018.10.25]
- web 19: [http://pusztamonostor.hu/epuletenergetikai-fejlesztések-
pusztamonostoron/](http://pusztamonostor.hu/epuletenergetikai-fejlesztések-pusztamonostoron/) [olvasva: 2018.10.25]
- web 20: Hajta-Zagyva Gyalogostúra (2018) [TV adás], Jászsági Térségi
Televízió, Elérhetőség: <https://www.youtube.com/watch?v=fHgOxdach2c>
[megnézve: 2018.10.22]
- web 21: http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_fur001a.html
[letöltve: 2018.10.22]
- web 22: [https://www.termalfurdo.hu/furdo/jaszberenyi-strand-es-
termalfurdo-168](https://www.termalfurdo.hu/furdo/jaszberenyi-strand-es-termalfurdo-168) [olvasva: 2018.10.22]
- web 23: [https://www.termalfurdo.hu/furdo/tolgyes-gyogyvizu-strandfurdo-
136](https://www.termalfurdo.hu/furdo/tolgyes-gyogyvizu-strandfurdo-136) [olvasva: 2018.10.22]
- web 24: <http://jaszboldoghaza.hu/strandfurdo/> [olvasva: 2018.10.22]
- web 25: <https://www.jaszszentandras-strand.hu/magyar.htm> [olvasva:
2018.10.22]
- web 26: <http://jaszsag.eu/t5a9d33-jaszok-kincse-asvanyviz.html> [olvasva:
2018.10.22]
- web 27: <http://jaszsag.eu/t8a1d83-romai-katolikus-templom.html> [olvasva:
2018.10.27]
- web 28: <http://jaszsag.eu/t8a2d85-romai-katolikus-templom.html> [olvasva:
2018.10.27]

- web 29: <https://drive.google.com/file/d/1OA8Jj6f2CmzzTXDwGKlbIIcno-0K7pxD/view> [olvasva: 2018.10.27]
- web 30: Banka Csaba (2018), Több patinás jászsági ingatlan felújítását is megkezdték, [on-line], Elérhetőség: <https://www.szoljon.hu/kozelet/helyi-kozelet/tobb-patinas-jaszszagi-ingatlan-felujitasat-kezdték-meg-1022333/> [olvasva: 2018.10.27]
- web 31: <http://jaszsag.eu/t8a9d75-romai-katolikus-templom.html> [olvasva: 2018.10.27]
- web 32: https://www.kozterkep.hu/~16656/IPA_emlekmu_Jaszszentandras_1998.html [olvasva: 2018.10.27]
- web 33: <http://jaszsag.eu/t7a1d53-gecse-arpad-emlekhaz.html> [olvasva: 2018.10.27]
- web 34: <http://jaszsag.eu/t7a2d52-virag-gellert-tajhaz.html> [olvasva: 2018.10.27]
- web 35: http://www.jaszalsoszentgyorgy.hu/?page_id=9156 [olvasva: 2018.10.27]
- web 36: http://jaszbereny.hu/muzeum_tervtar/index.html [olvasva: 2018.10.27]
- web37: http://www.hamzamuzeum.hu/index.php?option=com_content&task=view&id=12&Itemid=31 [olvasva: 2018.10.27]
- web 38: <http://jaszsag.eu/t7a13d60-horvath-peter-helytorteneti-gyujtemeny.html> [olvasva: 2018.10.27]
- web 39: <http://www.jaszszentandras.hu/latnivalo> [olvasva: 2018.10.27]
- web 40: <https://www.jaszivany.hu/5-programok.html> [olvasva: 2018.10.15]
- web 41: <http://www.jaszdozsa.hu/page.php?14> [olvasva: 2018.10.15]
- web 42: <http://eldoradoto.hu/szolg.php> [olvasva: 2018.10.15]
- web 43: <http://tarisznyasmuhely.hu/kosar/tevekenysegeink/hagyomanyorzo-nepi-kezmuves-jatszohazak/unnepeinkhez-igazodo-jatszohazaink/> [olvasva: 2018.10.15]

- web 44: Banka Csaba (2017), Negyedszázados jubileumát ünnepelte a lovas bandérium, [on-line], Elérhetőség: <https://www.szoljon.hu/jasz-nagykun-szolnok/kultura-jasz-nagykun-szolnok/negyedszazados-jubileumat-unnepelte-a-lovas-banderium-711748/> [olvasva: 2018.10.15]
- web 45: <http://www.csangofesztival.eu/csango-fesztival> [olvasva: 2018.10.21]
- web 46: <http://www.csangofesztival.eu/node/347> [olvasva: 2018.10.21]
- web 47: http://www.jaszberenyiprogramok.hu/programok.php?event_id=2605 [olvasva: 2018.10.21]
- web 48: GyTv Aktuális 2018-07-09 (2018) [TV adás], Gyöngyös Tv, Elérhetőség: https://www.youtube.com/watch?time_continue=589&v=PL0DBhYMaBE [megnézve: 2018.10.21]
- web 49: VII. Jász Expó & Fesztivál - Megnyitó (2018) [TV adás], Jászsági Térségi Televízió, Elérhetőség: https://www.youtube.com/watch?time_continue=115&v=nv0BiDguN9s [megnézve: 2018.10.21]
- web 50: Banka Csaba (2014), Tomboló lángok fogadták a tűzoltókat – órákig küzdöttek a heves tűzzel, [on-line], Elérhetőség: <https://www.szoljon.hu/jasz-nagykun-szolnok/kek-hirek-jasz-nagykun-szolnok/tombolo-langok-fogadtak-a-tuzoltokat-orakig-kuzdottek-a-heves-tuzzel-581176/> [olvasva: 2018.10.15]
- web 50: Banka Csaba (2018), Nagy léptékű fejlesztésekre készülnek Berényben, [on-line], Elérhetőség: <https://www.szoljon.hu/kozelet/helyi-kozelet/nagy-lepteku-fejlesztesekre-keszulnek-berenyben-986513/> [olvasva: 2018.10.15]
- web 50: Banka Csaba (2018), Több patinás jászági ingatlan felújítását is megkezdték, [on-line], Elérhetőség: <https://www.szoljon.hu/kozelet/helyi-kozelet/tobb-patinas-jaszagi-ingatlan-felujitasat-kezdték-meg-1022333/> [olvasva: 2018.10.15]

- web 50: Banka Csaba (2016), A turizmus fejlesztési irányairól beszélgettek, [on-line], Elérhetőség: <https://www.szoljon.hu/jasz-nagykun-szolnok/gazdasag-jasz-nagykun-szolnok/a-turizmus-fejlesztési-irányairol-beszélgettek-655015/> [olvasva: 2018.10.15]
- web 50: Demeter Gábor (2017), Turisztikai fejlesztések a Jászságban, [on-line], Elérhetőség: <http://jku.hu/2017/01/19/turisztikai-fejlesztések-a-jaszsagban/> [olvasva: 2018.10.15]